Opłata po cztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 163 | Łódź, Czwartek, 14 lipca 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, י' תמוז תרצ"ב | № 163

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריסאווער 21, טעל. 224-71

גרויסע שרפה אין לידע

די היזקות בעטרעפען פיעל מיליאנען

לידע, 13. (טעלעפאניש).

היינט, 4 בייטאג איז אויף סובאלסקא 15 וואו עס געפינט זיך א קינא, אויסגעבראכען א שרפה אויפ'ן דאך.

די שרפה האט זיך מיט א געוואלדיגע שנעל־קייט אריבערגעווארפען אויף אנדערע הייזער, ויעלע זענען מאמענטאל ארומגעכאפט געווארען פון די פלאמען.

עס ברענט דאס קינא, מאנופאקטור־סקלאדעס, לאגערן פון לאנדווירטשאפט־סינדיקאט, געוועלבער און צעהן וואוין־הייזער.

מ'חוץ די פייערלעשער נעהמען אנטייל אין דער ראטעוונגס־אקציע מיליטער־אפטיילונגען

א זייגער 9 אין אוונט איז די שרפה געלונגען טיילווייז צו לאקאליזירן.

די שרפה דויערט אבער ווייטער.

די היזקות בעטרעפען אין די מיליאנען.

געשטארבען אין בערלין

דער ווארשאווער וויצע־שטאדט־פרעזידענט

ווארשא, 13. (טעלעפאניש).

דא איז אנגעקומען א ידיעה פון בערלין, אז דארט איז געשטארבען דער ווארשאווער וויצע־שטאט־פרעזידענט בלענדאווסקי, א דעפוטאט פון „בעבע".

—=[:0:]=—

א האפענונג צו ראטעווען

די 66 אומגליקליכע פון „פראמעטעי"

פאריז, 13. (ספ., טעל.)

עס איז ענטשטאנען א האפענונג אז די 66 געזונקענע פון דעם אונטערוואסער־שיף „פראמעטעי" זאלען געראטעוועט ווערען.

די האפנונג גיט אייבער פון די ענגלישע בעקאנטע טעכניקער פון אונטערוואסער־שיף ווענען, קאקס וועלכער האט דערקלערט, אז לויט זיין מיינונג לעבט נאך די מאנשאפט פון „פראמעטעי" מחמת זיי דארפען נאך האבען זאפאסען שטאף צו אטעמען.

ער בעהמט זיך אונטער די מענשען אפצוראטעוועו.

צום עפענטליכען משפט!!!

אין צוזאמענהאנג מיט דעם סקאנדאל, וועלכע איז פארגעקומען, בעכטען מיטוואך, אין באלוטער מקווה, זענען מיר געצוואונגען ארויסצוטרעטען עפענטליך, און מיר פרעגען זיך ביי די פרעזעסען פון דער לאדזער קהלה, וועלכע רעפרעזענטירען אין נאמען פון דער לאדזער „אגודה" 1) ר' לייבעל מינצבערג, 2) ר' הענעך בערגער.

אין דער צייט פון א סכסוך מיט ה' מאיר צודקאוויטש פון זגערזשער 48, (בנוגע די באלוטער מקווה) וועלכער איז אנערקענט אלס הויפט עהרליכער מענש, און עסקן, פרעזעס פון דער באלוטער תלמוד־תורה, און דער ענין איז שוין ערלעדיגט געווארען ביי דעם הרב שליט"א, מפאביאניץ, און ער איז גרייט צו יעדען מאמענט מקיים־פסק צו זיין. נאר דאס איז זיי נישט אזוי בעקוועם, דער פסק, האט מען אנגענומען אזעלכע מיטלען וועלכע עס בענוצען זיך מענשען וואס בעזיצען נישט קיין שום פיצעל מאראל, אויב מען האט געוואלט אז ה' מאיר צודקאוויטש זאל אוועקגעבען די קאסע פון דער מקווה, און געריכטליך האבען זיי, פערשטייט זיך, נישט געהאט קיין עצה. האט מען זיך ערלויבט אראפצושיקען וואוילע יונגען, וועלכע האבען איהם געצוואונגען מיט טעראר צו פערלאזען די קאסע. און ס'איז איבעריג איבערצוגעבען די נעמען פון די פערזאנען, וועלכע האבען זיך שוין מעהרערע מאל בעוויזען אויף די שפאלטען פון דער צייטונג מיט זייערע העלדישע טאטען. און מיר פרעגען זיך גלייכצייטיג:

1) וואס פארא שייכות האט די יודישע קהלה אין לאדז מיט דעם דאזיגען סכסוך, וואס זי האט געשיקט ר' יעקעל וואחשבי פון דער גמינע ער זאל אנפיהרען מיט דער אונטערוועלט?

2) צי האט די לאדזער אגודה א ידיעה אין דעם, וואס איז געווארען אפגעטון דורך איהרע פארשטעהער, אין דער באלוטער מקווה.

3) פון וועלכען געלד איז שפענדירט געווארען פאר די דאזיגע עלעמענטען וואס האבען געקריגען א היבש ביסעל געלד פאר דעם שטיקעל ארבייט.

4) מיר באלוטער אויפריכטיגע אגודה־יסטען פרעגען זיך: צי האט שוין די פארשטעהער פון דער לאדזער "אגודה" קיין אנדערען אויסוועג אדורכצופיהרען איהר ארבייט, ווי זיך בענוצען מיט פינסטערע עלעמענטען?

מיר פעראכטען די פערזאנען וועלכע ערלויבען זיך מיט אזעלכע מיטלען און מיר געבען זיי איבער צו דער עפענטליכקייט!

זאל די עפענטליכקייט זיי משפט'ן !!!

א גרופע באלוטער אגודיסטען.

אין נאמען פון שטיבעל פון זגערזשער 58:

אברהם צבי פשיבישעוויטש

מאיר בארנשטיין

משה קליגער

העניך בערמאן

פערוואלטער פון דער באלוטער מקווה

מאיר צודקאוויטש

מארגן, פרייטאג, דעם 15־טען יולי 1932, 11.30 פארמיטאג צום 2 טען שמערצליכען יאהרצייט קומט פאר אויפ'ן בית החיים **א הזכרה** און די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער אונפערגעסליכען מאן און פאטער

נ. ע. צבי הערש (הערמאן)

ארפינגער

צו וועלכע אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען פינקטליך צו ערשיינען.

פרוי און קינדער. 4293

ניחום אבילים!

בלב נשבר אנחנו מבכים את מותו של חבירינו חבר דת"ת, ברזינער 23

נ"ע

בארים עיטינגאן

ומנחמים את כל משפחתו הרמה בברכת תנחומים. המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבילי ציון וירושלים.

הועד דתלמוד תורה

ראלטשמאדט. ברזינר 23.

פאר געלד,

ביזשוטעריע און

לאמבארד־קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזן

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7. 5208

Dr. med.

Z. Datyner

אוראלאג

ספעצ. ערצט פאר בלאזן נירען און אורין־קראנקה.

פיראמאוויטשא 2,

טעל. 148-95.

נעמט אן פון 6–8 נאכמ.

היינט, דאנערשטאג, י' תמוז, 14־טען יולי 1932, 10 א זייגער פריה וועט פארקומען אויפ'ן בית החיים **א הזכרה** און די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער אונפערגעסליכען מאן און פאטער

נ"ע חיים יוסף גוטרייך

צו וועלכע אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען.

פרוי און קינדער. 4290

טיף געריהרט צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון אונזער עהרען־פרעזעס

נ"ע בארים עיטינגאן

דריקען מיר אויס דער פאמיליע און דער פירמע „נ. עיטינגאן און קאמפ." אונזער איניגסטען ביילייד.

די פערוואלטונג

פון יודישען אינוואלידען־פעראיין

אין לאדז.

4294

שבועה דאורייתא

היינט, דאנערשטאג, 14 יולי 1932, 12 א זייגער פארמיטאג, וועט אין דער ווילקער שוהל (זאכאדניא גאס) פארקומען די **שבועה** פון ה' **שמעלקע גאלדבערג**

טיעלמשארסקיעגא 16

וועלכער דארף שווערען, אז פון די 2 בילאנסען איז דער צווייטער בילאנס אנ'אמת'ער.

אלע געליטענע שותפים פון ה' גאלדבערג זאלען זיך מעלדען צו דער שבועה.

מיט אכטונג **משה שאטאן.** 4290

צו דער בעפעלקערונג אין לאדז!

צוליב דעם, וואס די פאשע־הורטאווניקעס האבען זייט פאריגע וואך זיך פעראייניגט און געמאכט א יר־אחת און גלייכצייטיג געהעכערט אונגעהויער די פרייזען מיט 1 זל. אויף א גאנז, און דאס האט זיך שוין פאריגע וואך אפגערופען אויף די קעשענעס פון דער ארימער בעפעלקערונג האבען מיר בעשלאסען, כדי אפצושטעלען זייערע אפעטיטען – אלס פראטעסט נישט צו האנדלען אין אונזערע געוועלבער קיין פאשארניע־גענז.

מיר ווענדען זיך דעריבער צו דער בעפעלקערונג מיט דער ביטע אונז צו אונטערשטיצען אין אונזער אקציע און זיך אפהאלטען פון קויפען פאשארניע־גענז.

גלייכצייטיג ווענדען מיר זיך צו אלע סוחרים פון פראווינץ צו ברענגען קיין לאדז גענז. ווייל עס איז דא א גינסטיג ארט צו פערקויפען.

די פערוואלטונג

פון יודישען געפליגעל־הענדלער־פעראיין

אין לאדז, פאמארסקא 17.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דאס געעהרטע פובליקום, וואס פאהרט נאך ווישניאווא־גורא, אז עס קורסירט פון 8/7 אן ד. י.

ספעציעלע אויטאבוסען

יעדע שעה פון 8 פריה ביז 9 אוונד, אזוי ווי אין פאריגען יאהר.

האלטעשטעלע ווידזעוו אויף דער באיסקא סטאדיאן. דער טראמוואי 10 שטעלט זיך אב ביי דער האלטעשטעלע. פרייז 1.20 זל. ארדנונג געזיכערט.

מיט אכטונג

פעראייניגטע אויטאבוסען

פון בזשעזשין. 4254

הכחשה.

אין צוזאמענהאנג מיט דער עפענטליכער ערקלערונג פון א געוויסען סופערמינץ געגען ה' **ז. גאמאלינסקי** און וואס ער פערופט זיך אויף דעם, או ה' גאמאלינסקי זאל כלומרשט מיך האבען שיקאנירט, ערקלער איך, אז דאס איז שקר וכזב, ער האט דאס פערעפענטליכט אהן מיין וויסען, ווייל איך האנדעל שוין מיט ה' גאמאלינסקי א סך יאהרען און האב צו איהם קיין שום פרעטענזיעס.

Fabryka Czekolady i Cukrów מיט אכטונג 4296

„Arkadia"

F. Rozenstein

נייער סכסוך אויפ׳ן ווייטען מזרח

יאפאנער פערנומען דעם משאות-וואקזאל איז כארבין

מאָסקווע, 13. (ספ. טעל.)

דער משאות־וואָקזאַל אין כאַרבין איז פערנו־מען געוואָרען דורך פּאָליציי־אָפּטיילונגען אויפ׳ן בעפעהל פונ׳ם דאָרטיגען יאַפּאַנישען ־אַטגעבער.

די באַהן־וואַך איז פונאַנדערגעטריבען גע־וואָרען.

אין די מאַגאַזינען זענען אַרונטער־געריסען גע־וואָרען די שלעסער און די בלאָמבעס

מאָסקווע, 13. (ספ. טעל.)

לויט ווייטערדיגע ידיעות פון כאַרבין האָט די מאַנדזשורישע פּאָליציי אין דער אַסיסטענץ פון יאַ־פּאַנישע בעאַמטע אַרעסטירט עטליכע סאָוויעטישע באַהן־אַרבייטער.

אין שייכות דערמיט הערשט אין מאָסקווע אַ גרויסע אויפרעגונג.

דער קאָמיסאַריאַט פאַר אויסערן־עניינים האָט בעאויפטראַגט דעם סאָוויעטישען גענעראַל־קאָנסול אין כאַרבין, אַז ער זאָל אַמענערגישסטען פּראָטעס־טירען געגען דעם פערנעהמען דעם משאות־וואָגזאַל און דערקלערען, אַז די מאַנדזשורישע רעגירונג וועט זיין פעראַנטוואָרטליך פאַר אַלע היזקות, וואָס וועלען דערפון קענען אַרויסקומען פאַר די סאָוויעטען.

חוץ מזה האָט דער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדאָר אין טאָקיאָ, אין אַ געשפּרעך מיט׳ן פערטרעטער פון יאַפּאַנישען אויסערן־מיניסטער אָנגעוויזען אַז דאָס פערנעהמען פונ׳ם משאות־וואָקזאַל אין כאַרבין דורך מאַנדזשורישע בעאַמטע בעדייט אַ׳עובר זיין אויפ׳ן כינעזיש־רוסישען טראַקטאַט וואָס דאָס וועט ברענגען צו אַ ווייטערדיגער פערשאַרפונג פון דער לאַגע אויפ׳ן ווייטען מזרח.

אנ׳ארבייטס-ארמעי אין דייטשלאנד

עס זאל מאביליזירט ווערען א פערטעל מיליאן ארבייטסלאזע

בערלין, 13. (ספ. טעל.)

היינט פאָהרען אַרויס קיין ניידעק, דער זומער רעזידענץ פונ׳ם מלוכה־פּרעזידענט, דער קאַנצלער פאָן־פּאַפּען און דער אינערן־מיניסטער פאָן גאַיל.

ביידע מיניסטאָרען וועלען רעפערירען פאַר׳ן פּרעזידענט די אינעריליכע לאַגע אין דייטשלאַנד און דעם פּראָיעקט פון דעקרעט וועגען איינפיהרען אין דייטשלאַנד צוואַנגס־אַרבייט.

אויף דער בעטיגער זיצונג איז מען אין דער הינזיכט נישט געקומען צו קיין הסכם, און אין די דאָזיגע חלוקי־דעות זאָל הינדענבורג אָפּווענדען.

לויט די ביז־איצטיגע פּלענער דאַרף געבילדעט ווערען אַ קאָמיסאַריאַט פון דער אַרבייטס־אַרמעי.

בראש פון דעם אַמט זאָל זיך אַוועקשטעלען אַ סימפּאַטיקער פון די נאַציאָנאַלע סאָציאַליסטען, דער פּולקאָווניק היערל.

דער דאָזיגער קאָמיסאַריאַט דאַרף ענטוויקלען זיין טעטיגקייט אין ענגען קאָנטאַקט מיט׳ן רייכס־וועהר־מיניסטער און מיט׳ן אַרבייטס־מיניסטער.

אין די רייהען פון דער אַרבייטס־אַרמעי דאַרף איצט אויפגעפּאָדערט ווערען אַ פערטעל מיליאָן אַר־בייטסלאָזע אין פּאַבאַר־עלטער.

כדי צו אויסהאַלטען די דאָזיגע אַרמעי, זענען לעת עתה פּרעלימינירט 60 מיליאָן מאַרק.

די צוויי אמעריקאנער פליהער גריפין און מערטענס

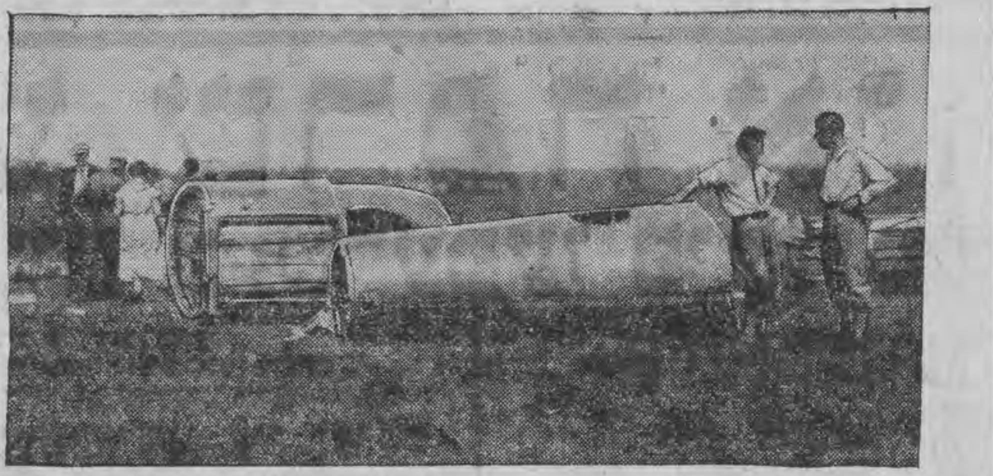

האָבען נישט פערענדיגט זייער גינאַנטישען פליה ארום דער וועלט

בלוטיגער צוזאמענשטויס אין עמק

צווישען א גרופע שומרים און בעדואינער

ירושלים, (ספ. טעל.)

ביי דער קבוצה „מזרע" אין עמק איז פאָר־געקומען אַ בלוטיגער צוזאמענשטויס צווישען אַ גרופּע שומרים און אַ גרופּע בעדואינער.

אויף די פעלדער ביי דער קבוצה זענען געקומען איינינגע בעדואינער און גענומען פּאַשען ווייערע שעפּסען.

די שומרים האָבען געהייסען אַוועקניין די בעדואינער.

עס איז דערביי ענטשטאַנען אַ געשלעג.

מ׳האָט זיך געוואָרפען מיט שטיינער און זיך געשלאָגען.

איינער פון די בעדואינער האָט אַרויסגע־כאַפּט אַ ביקס פון אַ שומרס אַ האַנד.

די ביקס האָט אויסגעשאָסען און דערהרגעט 1 בעדואינער.

דער שומר איז אַרעסטירט.

אינספעקציע-רייזע פונ׳ם פינאנץ-מיניסטער

וואַרשאַ, 13. (טעלעפּאָניש).

דער פינאַנץ־מיניסטער יאַן פּילסודסקי, וועלכער האָט די לעצטע טעג פערבראַכט מחוץ וואַר־שאַ, קומט היינט צוריק און וועט מאָרגען איבער־נעהמען זיין אַמט.

גלייכצייטיג מיט׳ן מיניסטער פּילסודסקי איז אַרויסגעפאָהרען אין דער אינספּעקציע־רייזע דער וויצע־מיניסטער יאַסטשעמבסקי, וועלכער קומט צוריק קיין וואַרשאַ ערשט אין דער קומענדער וואָך.

פער׳משפט באקנאטען-פעלשער אין פויזען

פּויזען, 13 (טעלעפּאָניש).

דאָס היגע געריכט האָט געמשפּט אַ באַנדע פעלשער פון 100 זלאָטי־באַנקנאָטען.

2 בעשולדיגטע האָבען בעקומען אַ פּסק צו 2 יאָהר טורמע, 3 — צו 1 יאָהר, איינער — אנדערהאַלבען יאָהר, און די איבריגע פון 6 ביז 8 חדשים טורמע.

א גרויסער שטורעם-ווינד איבער קאטאוויץ

קאַטאָוויץ, 13. (טעלעפּאָניש).

דאָ איז דורך אַ מעכטיגער שטורעם און גוס־רעגען, וואָס האָט אַרויסגעריסען בוימער, דעכער א. אַז. וו.

די היזקות זענען זעהר גרויסע.

די רעוואלוציע איז בראזיליען

נצחון פון די אויפשטענדיגע אין 6 שטאטען

לאָנדאָן, 13. (ספ. טעל.)

.ער אויפשטאַנד אין בראַזיליען, וואָס איז אויסגעבראָכען אין דעם שטאַט סאַן־פּאַאָלאָ פער־ברייטערט זיך אין אַ שנעלען טעמפּאָ.

די רעוואָלוציע האָט זיך אַריבערגעוואָרפען אויף כמעט אַלע בראַזיליאַנישע שטאַטען.

די הויפּט־קוואַרטיר פונ׳ם אויפשטענדיגען מי־ליטער שטעלט פעסט, אַז די רעוואָלוציע האָט אָפּגע־האַלטען אַ זיג, און אַז אַ סך אָפּטיילונגען פונ׳ם רע־גירונגס־מיליטער זענען אַריבער אויפ׳ן צד פון די אויפשטענדיגע.

די אַעראָפּלאַנען פון די רעוואָלוציאָנערען האָ־בען אַרונטערגעוואָרפען אין ריאָ־דע־זשאַניירא אַ פּראָקלאַמאַציע אין וועלכער עס ווערט אָנגעזאָגט וועגען דעם נצחון פון דער רעוואָלוציע, און אַז די הויפּט־שטאָט פון בראַזיליען וועט אַ ליאַרע טאָג פער־נומען ווערען דורך די אויפשטענדיגע.

די רעגירונג קאַפּיטולירט אָבער נישט, און גע־גען די אויפשטענדיגע זענען אַרויסגעשיקט געוואָ־רען שטאַרקע מיליטער־אָפּטיילונגען.

דער בראַזיליאַנער פּרעזידענט געטוליא וואַרגאַס

געהילפס-ראבינער פאר׳ן לאדזער גארניזאן

וואַרשאַ, 13 (טעלעפּאָניש).

דער רב דור גאָלדשטיין איז נאָמינירט גע־וואָרען אלס געהילפס־ציוויל־ראַבינער אויפ׳ן לאָד־זער גאַרניזאָן פאַר די יודישע זעלנער.

רופט ביי אונזער ע
אנאנסען-עבער

בלויז היטלער-לייט

אין דעם פרעזידיום פון מעקלענבורג-שווערינגער לאנד-סיים

בערלין, 13 (ספ. טעל.)

נאָך די נייע וואַהלען אין לאַנד־סיים פון מעקלענבורג־שווערינג איז היינט אויסגעוועלט גע־וואָרען אַ פּרעזידיום פון בלויז היטלעראָווצעס.

פייערונג אין יאפאן לכבוד די גענעראלען

וועלכע האָבען געקעמפט אין שאַנכאַי און מאַנדזשוריען

טעאטער „סקאלא", שרודמעיסקא 15.

גאסטשפּילען פון דער וועלט־בעריהמטער קינסטלערין, שטערן פון ניו־יאָרקער קונסט־טעאַטער

בערטא גערסטען מיט אנטייל פון קלארא סעגאלאוויטש

היינט, דאנערשטאג, 9 אוהנט — צום 7־טען מאָל — 2־טע פּרעמיערע! פּאָפּולערע פּרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל.

ראספוטין

ביהנע־רעפּאָרטאַזש אין 6 בילדער מיט פּראָלאָג פון אל. טאלסטאי און שטשעגאלעוו.

רעזשיסירט, איבערזעצט און ניי־אינסצעניזירט: מאַרק ארנשטיין.

אין IV בילד: ציגיינער־קאבארעט, אין וועלכען עס בעטיי־ליגט זיך אַ אָריגינעלער ציגיינער־טאַבאָר פון סאָליסטען און טענצער.

אכטונג! כדי צו געבען אַ מעגליכקייט מ טגלידער פון פראָפ.־פעריינען א.א. אינסטיטוציעס צו בעזוכען די פאָרשטעל. איז בעשלאָסען היינט געבען אַ הנחה פון 25 פּראָצ. אלע אינהאַבער פון מיטגלידס־קאַרטען

בילעטען אויף אלע פאָרשטעלונגען אין קאַסע פון טעאטער „סקאלא" פון 11—1, פון 5—9 און שבת א גאנצען טאָג. דאָס טעאַטער איז מעכאַניש ווענטילירט און עס איז זעהר קיהל.

די בלוטיגע קאמפען אין דייטשלאנד

היטלעריסטישע צייטונג פאדערט, אז ס'זאל תיכף איינגעפיהרט ווערען אויסנאהמס - צושטאנד

ארויסגע'גנב'עט 17 קאסטענס אויפרייס - מאטעריאלען

בערלין, 13 (טעלעפאניש) מחמת די פערשארפטע גאסען־קאמפען אין דייטשלאנד, האט דער פרייסישער אינערן - מיניסטער, סעווערינג ארויסגעגעבען אנ'אויפרוף צו דער בעפעלקערונג, וואס פאדערט אויף צו טאדלען די בלוטיגע פאליטישע קאמפען, און אפעלירט צו אלע צדדים מ'זאל העלפען צו האמצוען די גוואלד־טאטען ביים מאכען פאליטישע חשבונות.

בערלין, 13 (ספ. טעל.) דער היטלער-ארגאן „פעלקישער בעאבאכטער", וואס גייט ארויס אין מינכען האט אפגעדרוקט א געוואלדיגען ארטיקעל, אין וועלכען עס ווערט געפאדערט פון דער דייטשער רעגירונג, תיכף איינצופיהרען אויסנאמס-צושטאנד אין לאנד.

בערלין, 13 (ספ. טעל.) אין די שטיינברעכערייען הינטער געטינגען, זענען ארויסגע-גנב'עט געווארען 17 קאסטענס אויפרייס מאטעריא-לען אין טויזענד דינאמיט-קוילען.

בערלין, (ספ. טעל.) די בלוטיגע קאמפען אין דייטשלאנד דויערן ווייטער.

אין איינינע ערטער בעפאלען היטלעראווצעס די פאליציי.

אין קעלן האט זיך אויך געגאסען בלוט, ב ת דער המון האט זיך בעמיהט אויפצושטעלען באריקאדען און אויסרייסען דעם ברוק פון די גאסן.

א קנאפע „מפלה" פונ'ם היטלעראוויעץ, גרענער אין דאנציג...

דאנציג, 13 (טעלעפאניש).

דער אנפיהרער פון דער היטלעריסטישער פראקציע אינ'ם דאנציגער סיים גרייזער, איז ארונטערגעפאלען אויף דער ערד צוזאמען מיט דער אוויאנעטקע, אויף וועלכער ער איז געפלויגען.

מיט איהם איז מיטגעפלויגען זיין כלה, אבער זיי ביידען האט גארנישט געשאדט.

די פערפלייצונג איז געגינגען, ביי אוגסבורג

די מעשה „נייע גראבע בערטא" איז אנ'אויסגעטראכטע

וואַרשאַ, 13. (טעלעפאניש).

אין שייכות דערמיט, וואס אין דער פוילישער פרעסע האט זיך בעוויזען א ידיעה אז אין דעם קעניגליכען פארק אין אסלא זאל האבען ארונטערגע־פאלען א גראנאט, וועלכע ראיז ארויסגעשאסען געווארען אין דייטשלאנד — טיילט מיט דער נארוועגישער קאנסולאט, אז דא האנדעלט זיך בלויז װעגען א וויץ, וואס עס האט געמאכט איינע א צייטונג אין אסלא.

דער שיף-קעניג באטא

וואס אי. דער הרג'עט געווארען בעת דער אעראפלאן-קאטאסטראפע

די אימיגראציע קיין אורוגוואי ווערט אפגעשטעלט אויף א יאהר צייט

פאריז, 13. (ספ. טעל.)

די דירעקציע פון „היאס־עמיגדירעקט" האט בעקומען א מיטיילונג פון מאנטעווידעא אז דער אורוגוואי'ער סענאט האט אנגענומען דעם טעקסט פון א נייעם אימיגראציע־געזעץ, לויט וועלכען די אימיגראציע ווערט אפגעשטעלט אויף א יאהר צייט.

קויהלן-באנדיטען בעפאלען א באהן הינטער פעטריקאוו

פיעטריקאוו, 13. (טעלעפאניש)־

אויף דעם משא־צוג וואס איז אדורכגעפאהרען פעטריקאוו, איז אנגעפאלען א באנדע קויהלען־גנבים וועלכע האבען ארונטערגעשליידערט א לאדונג קויהלען אויף דער באהן־ליניע.

די רויבער האבען בעווארפען דעם פאליציאנט וועלכער האט עקסקארטירט דעם צוג מיט שטיקער קויהלען.

דער פאליציאנט איז דאן געווען געצוואונגען שיסען.

איינער פון די אנפאלער יאן פאפלאיוסקי איז פערוואונדעט געווארען.

די רויבער האבען בעוויזען אראפצוווארפען פינף טאן קויהלען.

אנטיסעמיטישער אינצידענט אין ריגע

א היטלעריסט בעליידיגט א יוד. סטודענט

ריגע, 13. (ספ. טעל.)

נעכטען אוונד איז אין איינעם פון די שטראנד צוגען פארגעקומען אנ'אינצידענט מיט א טעם פון היטלעריזם.

מיט'ן שטראנד־צוג וואס איז אפגעגאנגען פון ריגע 6 א זייגער 55 מינ. איז אין איינעם פון די קופעס געזעסען דער יודישער סטודענט פון יורידישען פאקולטעט פרושאנסקי, מיט זיינער א קרובה אין וואגאן האבען זיך געפונען נאך א סך מענשען. און אויף א באנק זענען געזעסען צו 5־6 מענשען. פלוצים האט איין דאמע געבעטען, ביי פרושאנסקי'ן ער זאל זיך רוקען, כדי זי זאל קענען בעקומען רוזיצען, דערויף האט פ. געענטפערט אז ליידער איז נישט מעהר פערהאן קיין ארט. אנטקעגען פרושאנסקי'ן איז געזעסען א דייטש וועלכען האט אין דער דייטשער שפראך הויך אויפ'ן קול געשריגען צו פרושאנסקי'ן: איהר זייט זעהר אומהעפליך [illegible] וועלכען פאלק און וועלכער מוטער איהר שטאמט. דערויף האט איהם פרושאנסקי געענטפערט אז ער זאל האלטען די מויל. דער דייט שהאט זיך נישט בערוהיגט און האט נאך מעהר אנגעהויבען צו זידלען, פ. צווישען ביידען איז ענטשטאנען א שארפער ווערטער־צוזאמענשטויס נאכ'ן אנקומען אויף דער בילדערליגגס־האפער־סטאציע זענען זיי ביידע אוועקגעגאנגען אין פאליציי, און האבען געפאדערט צונויפצושטעלען א פראטאקאל, פאר בעליידיגונג. דער אנטיסעמיטישער דייטש האט זיך אין פאליציי אויסגעוויזען פאר'ן אינדוסטריעלער העס.

עס איז כדאי צו בעמערקען אז דאס איז נישט דער ערשטער פאל פון אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען מצד די אָרטיגע היימישע דייטשע היטלעריסטען.

נאך מאקדאנאלד'ס רעדע

די ענטוישונג, פערדרוס און די האפנונגען פון דייטשלאנד

בערלין, 13. (ספ .טעל.)

די ערקלערונג פון מאקדאנאלד'ן אין ענגלישען פארלאמענט האט ארויסגערופען א שטארקע ענטוישונג אין די קרייזען פון ווילהעלמשטראסע.

אין די דאזיגע קרייזען מיינט מען, אז אין בעצוג צו פאן־פאפענס רעגירונג, זענען די אויספיהרען פון ענגלישען פרעמיער קודם כל געווען א שטארקע אפווייכונג פון די פעזיכערונגען, וואס ער האט געגעבען בעת די לאזאנער געשפרעכען.

די בערלינער אפיציעלע קרייזען טרייסטען זיך דערוויל דערמיט, וואס בעת די ווייטערדיגע אונטערהאנדלונגען אין גענף וועט זיך נאך איינגעבען צו געפינען א פלאטפארם, וואס וועט נעהמען אין אכט די דייטשע פאדערונגען מכוח גלייכבערעכטיגונג אין דער היגזיכט פון בעוואפענונג.

די דייטשע פאליטישע פאסטולאטען וועלען אין די נאהענטסטע טעג אפשפילען די הויפט־ראלע אין די דיפלאמאטישע אונטערהאנדלונגען, וואס וועלען געפיהרט ווערן אין די אייראפעאישע הויפט־שטעט.

די פארזיכטיגע פארמולירונג פון מאקדאנאלדס ערקלערונגען דערקלערט מען דערמיט, וואס ער האט נישט געוואלט מינערן העריאס פאזיציע. דעריבער משמעות, האט דער ענגלישער פרעמיער זיין דעקלאראציע אנגעגעבען אזא פארם, וואס לאזט זיך פערשידען אינטערפעטירען.

ZASTRZYKI, opatrunki, dyżury

LIZA NAMIOTÓWNA

Dyplomowana
Higienistka-Pielęgniarka

ALEJA I MAJA 35 front, I piętro. Tel. 145-02.

Dr. med.

D. ROZENCWAJG

האט זיך איבערצויגען אויף

16 Narutowicza 16

(Piłsudskiego 76)
Telefon 128-74.

נעהמט אן פון 9–10 פריה און פון 6–7 אווענד.

Dr. Różaner

ספעציאליסט פון הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע און קינדערלאזיגקייט
נארוטאוויטשא 9 טעלעפאן 128-98
נעמט אן פון 8–10; 4–8 אווענד
זונטאג פון 9 ביז 10 פריה

רעשטען

לאדז, נאוואמיעסקא 5
פראנט, 2-טער שטאק
פערשידענע קאמגארנס, ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער אויף אנציגער און פאלטענס
ווי אויך די מאדערנסטע דאמען־שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
געדענקט נאר
אין פראנט, II שטאק

רעכער

אויף דער מאשין
ווערען אויסגענייט
שרודמיעסקא 8.
ביי ג. נארדמאן

Samochody

i motocykle używane.
Kupno, sprzedaż, komis
zamiana.
Auto-Agencja
Gdańska 82 tel. 189-28

מודעה מהראבינאט.

אזוי ווי נאך רשווערע מיה איז ב"ה געלונגען איינצופיהרען ארדענונג אין כשרות ביי די געשאכטענע גענז, הינער, קאטשקעס, אז מ'זאל וויסען עס איז נאר כשר, וועלכעס האט א בלעכענע בלאמבע אויף די פולקע מיט דער אויפשריפט: „כשר לאדז אויפזיכט ראבינאט ועד הכשרות". יעצט האט זיך ווידער פערשפרייט געשאכטענע עופות אהן בלעכענע בלאמבעס. זענען מיר שטרענג מזהיר, אז אהן בלעכענע בלאמבע איז נבלה וטרפה, און יעדער יוד זאל אנזאגען מ'זאל נישט קויפען אהן בלאמבע, ער זאל נישט נכשל ווערען אין עסען טרפות און די כלים ווערען טרפה. אז מען וועט שטרענג אפהיטען וועט מען זיין זיכער, אז מען עסט כשר.

לאדזער ראבינאט ועד הכשרות.

בעמערקונג: קיין שום קצב און גענזלער זאל נישט האבען אין זיין געוועלב עופות אהן בלאמבע, אין געגענפאל וועט מען מפרסם זיין, אז ביי איהם טאר מען נישט קויפען אלס כשר.

לאדז. 14 יולי 1932

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז. 14 יולי 1932

סענסאציאנעל'ע רעוועלאציעס

וועגען פויליש-אוקראינישע פערהאנדלונגען

אַנ'אוקראַינישע פערזענליכקייט דערצעלט וועגן זיין פערמיטלונג צווישן פאליאַקן און אוקראַינער — פאַר וואס די אוקראַינער האָבען געהאַט מפלות אין דער מזרח-גאַליצישער פראַגע

דער גלח טיטוס וואָינאַראָווסקי פערעפענטליכט אין „דילא“ אַנ'אַרטיקעל וועגן די פויליש-אוקראַינישע פערהאַנדלונגען, וואָס זענען געוואָרען געפיהרט אין יאָהר 1921. אָט וואס גלח וואָינאַראָווסקי שרייבט:

אין אויגוסט 1921 האָט צו מיר זיך געווענדעט די פוילישע רעגירונג מיט דער ביטע, אַז איך זאָל איבערנעהמען די פערמיטלונג צווישען דער פוילישער רעגירונג און דער אוקראַינישער פון פרעזידענט ד״ר פעטרושעוויטש אין וויען. די פוילישע רעגירונג האָט דעמאָלט געוואָלט דורך פערהאַנדלונגען מיט דער רעגירונג פון דער „מערב-אוקראַינישער רעפובליק“ רעגולירען די מזרח-גאַליצישע פראַגע. די פוילישע רעגירונג האָט פאָרגעשטעלט פאַר מזרח-גאַליציען אַ ברייטע אויטאָנאָמיע דערמיט, אַז בלויז אויסערן-פּאָליטישע פראַגען און מיליטערישע זאָלען זיין בשותפות'דיגע. אַלע אָנפיהרענדע פּאָסטענ'ס אין אַלע גאַליצישע אַמטען האָבען געדאַרפט ווערען בעזעצט דורך אוקראַינער, און בלויז זייערע פערטרעטער האָבען געדאַרפט זיין פּאָלאַקען.

די פוילישע רעגירונג האָט געוואָלט, אַז דער עווענטועלער פויליש-אוקראַינישער אָפּמאַך זאָל ווערען אָפּגעשלאָסען אונטער אַנ'אינטערנאַציאָנאַלער קאָנטראָל, און דער אָפּמאַך זאָל רעגיסטרירט ווערען אין פעלקער-בונד.

דעם 30. און 31. אויגוסט 1921 ערצעהלט ווייטער גלח וואָינאַראָווסקי — בין איך געווען אין וואַרשא אויף אַנ'אוידיענץ ביים פוילישען אויסערן-מיניסטער סקירמונט און אַרום 2. אָדער 3. סעפּטעמבער 1921 בין איך אַרויסגעפאָהרען קיין וויען, כדי זיך צו פערשטענדיגען מיט דער אוקראַינישער רעגירונג פון „דר“ עווגען פעטרושעוויטש. איך ווייס מיט דער פולסטער זיכערקייט. אַז די פוילישע רעגירונג האָט איבערגעשיקט דעם פוילישען געזאַנדטען אין וויען שאַראַטאַ אַ שריפטליכע אינסטרוקציע. אַז ער זאָל אין פאַל פון אָנקניפּען פויליש-אוקראַינישע פערהאַנדלונגען, ערקלערען, אַז די איינציגע פראַגע, וועלכע די פוילישע רעגירונג שליסט אויס פון דער דיסקוסיע, איז די פראַגע וועגען סובערעניטעט פון מזרח-גאַליציען, און וועגען אַלע אַנדערע פראַגען קאָן מען דיסקוטירען. אויב ד״ר פעטרושעוויטש זאָל מסכים זיין צו פערהאַנדלען, וועט די פוילישע רעגירונג שיקען קיין וויען איהרע בעפולמעכטיגטע, און צום סוף האָט די פוילישע רעגירונג זיך ערקלערט גרייט צוגעבען גוהאַראַנציעס, אַז די פערהאַנדלונגען וועלען בלייבען בסוד.

קומענדיג קיין וויען, האָב איך פאָרגעשטעלט דעם גאַנצען ענין פון מיין מיסיע און אַלע פערהאַנדעלטע מאַטעריאַלען איבערגעגעבען פערזענליך דעם ד״ר פעטרושעוויטש, און דאַן דער גאַנצער אוקראַינישער רעגירונג. די אוקראַינישע רעגירונג האָט מיט אויפרעגונג אָפּגעוואָרפען דעם פאָרשלאַג פון דער פוילישער רעגירונג וועגען פערהאַנדלונגען. די אוקראַינישע רעגירונג האָט אָנגענומען דעם שטאַנדפונקט, אַז לויט דעם אַרטיקעל 91 פון אָפּמאַך און סט. זשערמעין, איז דער סובערען פון מזרח-גאַליציען דער העכסטער ראָט און דעריבער קאָן מען זיך נישט אַריינלאָזען אין פערהאַנדלונגען מיט דער פוילישער רעגירונג.

איך האָב געזעהען — בעמערקט גלח וואָינאַראָווסקי — אַז מען האָט פעראיבעל, וואָס איך האָב זיך אונטערגענומען די דערמאָהנטע מיסיע, און עס האָט ווייניג געפעהלט, אַז מען זאָל מיך האַלטען פאַר אַ פערעטער. נישט איבערשרעקענדיג זיך פאַר די מיסערפאָלגען אין וויען. האָב איך דעם ענין פאָרגעשטעלט אויף דער זיצונג פון אוקראַינישען נאַציאָנאַל-ראָט אין לעמבערג, בעטענדיג, אַז ער זאָל בעאיינפלוסען צו ענדערען די שטימונג פון דער אוקראַינישער רעגירונג, אָבער אויך דאָ האָב איך געליטען אַ דורכפאַל און מען האָט מיך איינפאַך בעצייכענט אַלס פערעטער, פון דער זיצונג בין איך אַוועק אַ פערביטערטער מיט די ווערטער: „ביז צוויי יאָהר וועט איהר זיך איבערצייגען, וועלכען שטות איהר בעגעהט, אָבער עס וועט זיין צו שפּעט“. אַזוי האָט זיך געענדיגט דער פּרוב פון פויליש-אוקראַינישע פערהאַנדלונגען אין יאָהר 1921.

גלח וואָינאַראָווסקי מאַכט צום סוף פון זיין סענסאַציאָנעלען אַרטיקעל פאָלגענדע בעמערקונגען:

די ווייטערדיגע געשעהענישען, איבערהויפּט די ענטשיידונג פון אַמבאַסאַדאָרען-ראָט האָבען בעוויזען, אַז איך האָב ריכטיג אָפּגעשאַצט אונזער פּאָליטישע לאַגע און אַז מיינע אָפּשאַצונגען זענען געווען גערעכטע, אין יאָהר 1921 האָט פוילען געמאַכט הנחות צוליב איהר דעמאָלסדיגער שווערער איבערליכער און אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע. אין פאַל פון שליסען אין יאָהר 1921 אַ פויליש-אוקראַינישען אָפּמאַך און באַדיי אַ טיילווייזער רעאַליזירונג פון איהם, וואָלטען מיר היינט געהאַט גאַנץ אַנדערע ענטוויקלונגס - מעגליכקייטען און גאַנץ אַנדערע מעגליכקייטען צו קעמפען געגען עווענטועלע שפּעטערע פוילישע פראַגען צו בעגרעניצען אונזערע פּאָליטישע, נאַציאָנאַלע און ווירטשאַפטליכע רעכט, וואָס וואָלטען דערגרייכט געוואָרען דורכ'ן פויליש-אוקראַנישען אָפּמאַך, וואָס האָט געדאַרפט ווערען רעגיסטרירט אין פעלקער-בונד. די דערמאָהנטע געשעהענישען פון יאָהר 1921 זענען פאַר מיר אַ בעוויז. אַז דער גורל פון פעלקער איז אָפּהענגיג אין אַ גרויסער מאָס פון זייערע פּאָליטישע ערפאָלגען. פון דער פעהיגקייט פאָראויסצוזעהען, און פון אַ געהעריגער און ריכטיגער אָפּשאַצונג פון דער פּאָליטישער לאַגע.

אַזוי ווערט דער סענסאַציאָנעלער אַרטיקעל פון גלח וואָינאַראָווסקי, וועלכער איז זעהר כאַראַקטעריסטיש צוליב דעם, וואָס ער איז געשריבען אין אַ צייט, ווען מען שמועסט מכוח נייע פויליש-אוקראַינישע פערהאַנדלונגען בעזונדער אינטערעסאַנט.

ווי אזוי לענין האט געוואלט לעזען די יודען-פראגע

1.

אינ'ם ניו-יאָרקער „טאָג“ געפינען מיר פאָלגענדיגען אינטערעסאַנטען אַרטיקעל איבער דעם, ווי אַזוי לענין האָט געוואָלט לעזען די יודען-פראַגע.

עס איז אַ'ויס אַ דייטשע איבערזעצונג פון די געזאַמעלטע אַרטיקלען און רעדעס וועגען דער יודען-פראַגע. וואָס לענין האָט פערעפענטליכט אין משך פון זיין טעטיגקייט. כאָטש דער רוסישער אָריגינאַל איז שוין אַלט 8 יאָהר, שאַדט נישט נאָך אַמאָל זיך אָפּצושטעלען אויף דעם, וואָס דער פיהרער פון דער גרעסטער רעוואָלוציע אין דער וועלט האָט אין פערשידענע צייטען געהאַט צו זאָגען וועגען יודען, וועגען דער יודישער נאַציאָנאַלער פראַגע און וועגען דעם אופן זי צו לעזען.

די דייטשע איבערזעצונג ברענגט לענינס מיינונגען צו דער עפענטליכקייט פון די מערב-יודען, אַזוי צו זאָגען, און מען וועט האָבען אַ קלאָרען בעגריף וועגען דעם. וואָס די יודישע נאַציאָנאַליטעט האָט צו דערוואַרטען פון קאָמוניזם, ווען מען וועט גענוי וויסען די בעציהונג פון לענינען צו אונזער נאַציאָנאַלען פּלאָנטער.

וואָס איז געווען לענינס גרונט-בעציהונג צום יודענטום?

ספּעציעל מיט דער יודען-פראַגע האָט לענין זיך קיינמאָל נישט פערנומען. זי איז איהם ווינציג וואָס אָנגעגאַנגען. דערביי מוזען לענינס מיינונגען ציטירט ווערען אויף צוויי שאַרפע פּעריאָדען: 1) ביז דער אָקטאָבער-רעוואָלוציע; 2) נאָך אָקטאָבער 1917.

לענינס אינטערעס פאַר דער יודען - פראַגע ביז דער גרויסער רעוואָלוציע איז הויפּטזעכליך בעשטאַנען אין אַ פּאָלעמיק געגען דעם „בונד“. דער „בונד“ האָט אַרויסגעשטעלט אַ בעשטימטע נאַציאָנאַלע פּראָגראַם. ער האָט געפאָדערט נאַציאָנאַל-קולטורעלע אויטאָנאָמיע פאַר דער יודישער בעפעלקערונג. פון אָט דער פאָדערונג איז אַרויסגעוואַקסען נאָך אַ פאָדערונג פון דעם „בונד“, אַ ריין אָרגאַניזאַציאָנעלע, דער „בונד“ האָט פערלאַנגט, אַז די אַרבייטער פון די פערשידענע נאַציאָנאַליטעטען זאָלען זיין גרופּירט אין בעזונדערע נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציעס און אַלע צוזאַמען זאָלען זיי פעדערירט ווערען אין איין אַלרוסישער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער פּאַרטיי.

אָט קעגען די צוויי זאַכען איז לענין אַרויסגעטרעטען אויף דעם שאַרפסטען אופן. דערביי איז כאַראַקטעריסטיש, אַז דער הויפּט מאָטיוו פון לענינען איז דאָ געווען אַ מעהר טאַקטישער און פּראַקטישער, איידער אַ טעאָרעטיש-פּרינציפּיעלער. דער „בונד“ האָט פערמאָגט אַ היבשע רעוואָלוציאָנערע אינטעליגענץ. לענין האָט געהאַלטען, אַז די דאָזיגע אינטעליגענץ קאָן גוט צונוץ קומען דער אַלגעמיינער רוסלענדישער סאָציאַליסטישער בעוועגונג, וואָס האָט דווקא קיין צופיל אינטעליגענטע כוחות נישט געהאַט. חוץ דעם זענען אין דעם „בונד“ אָרגאַניזירט געווען צענדליגער טויזענטער יודישע אַרבייטער — אמתע רעוואָלוציאָנערען און גוטע צוגרייטער פון דער קומענדיגער רעוואָלוציע. כל זמן זיי זענען פעראייניגט בלויז אין אַ יודישער אָרגאַניזאַציע, האָט לענין געטענהט, קענען זיי נישט זיין אַזוי נוצליך פאַר דער רעוואָלוציע ווי ווען זיי וואָלטען געווען דירעקט פערבונדען מיט דער אַלגעמיינער רוסלענדישער בעוועגונג.

פערשטייט זיך, אַז לענין האָט נישט געקענט אָפּקומען בלויז מיט אַזעלכע ריין-פּראַקטישע מאָטיווי אין זיין קאַמף געגען דעם „בונד“. ער האָט אויך מאָביליזירט אַ פּרינציפּיעלע, אַ טעאָרעטישע אַטאַקע געגען דעם „בונד'ס“ פּאָזיציע.

און אָט דעם פּרט איז לענין געווען אַנ'אויסגעשפּראָכענער הונדערט-פּראָצענטיגער אַסימילאַטאָר. ער האָט געלייקענט. אַז יודען זענען אַ נאַציע. אַז זיי האָבען נאַציאָנאַלע בעדערפענישען, ער האָט בעטראַכט יעדען פערזוך אויפצוהאַלטען די יודישע נאַציאָנאַליטעט ווי אַ רעאַקציאָנערע זאַך, וואָס קומט צוניץ בלויז די „רבנים און דער יודישער בורזשואַזיע“.

„אהין אדער אהער! — האָט לענין געפּאָדערט, אויף צוויי שטולען דאַרף מען נישט זיצען, איהר, „בונדיסטען“ זייט די זעלבע ציוניסטען, נאָר אָהי דער ציוניסטישער אויסגעהאַלטענקייט. אָהן רעם ציוניסטישען מוט דורכצוטראַכטען אייער שטעלונג ביז דעם לאָגישען שלוס“. פון דעם ציוניזם גופא איז לענין געווען אַנ'אַבסאָלוטער שונא. ער האָט דעם ציוניזם בעטראַכט ווי אַ דורכאויס בורזשואַזע און רעאַקציאָנערע אידעע.

עס איז אָבער קאָמיש איצט צו לייענען לענינ'ס אַרגומענטען, פאַרוואָס יודען זענען נישט קיין נאַציע און פאַרוואָס זיי דאַרפען אַליין שטרעבען, וואָס גיכער זיך אויסצומישען מיט די שכנישע פעלקער, ער שטיצט זיך אין זיינע אַרגומענטען קודם כל אויף די מיינונגען פון קאַרל קאַוטסקין. דעם זעלבען קאַוטסקין האָט לענין אַליין אין דער צייט פון דער מלחמה און רעוואָלוציע אָנגערופען רענעגאַט און פערעטער צו די אמת'ע אינטערעסען פון דעם אַרבייטער-קלאַס. יעדער איינער מעג זיך דאָך זאָגען, אַז ווינבאַלד קאַוטסקי האָט לויט לענינען גופא געקענט זיין פאַלש און שעדליך אין די גרונד-פראַגען פון סאָציאַליזם האָט ער דאָך געקענט מאַכען אַ טעות אויך אין דער נאַציאָנאַלער פראַגע בנוגע יודען...

נאָך טשיקאַווער זעהט אויס אַנ'אַנדער אַרגומענט לענינ'ס פאַר אַסימילאַציע. ער איז זיך סומך אויף אַ פראַנצויזיש-יודישען אַסימילאַטאָר, וואָס פּאָלעמיזירט געגען בערנאַרד לאַזאַר'ן – דעם בעקאַנטען פראַנצויזיש - יודישען בעקעמפער פון אַנטיסעמיטיזם – און וואָס דערקלערט פּייערליך. אַז ער פיהלט זיך נישט ווי אַ יוד, נאָר ווי אַ פראַנצויז, אָט אויף דעם פיהלען זיך בויט לענין זיין אַסימילאַטאָרישע פּאָליטיק. וואָס וואָלט ער געזאָגט, ווען מיליאָנען יודען זאָלען קומען צו איהם און דערקלערען, אַז זיי פיהלען זיך דווקא יאָ ווי יודען? ווי די זאַך זאָל נישט זיין – לענינ'ס ווענ מאַר יודען איז געווען דורכאויס אַסימילאַציע. אפילו נאָך דעם קישינעווער פּאָגראָם, ווען דער נאַציאָנאַלער געפיהל צווישען די יודישע אַרבייטער האָט זיך בעזונדערס שטאַרק אַ הויב געטון, האָט ער אַלץ בעקעמפט יעדען געדאַנק פון אַ יודישער נאַציאָנאַליטעט און נישט אויפגעהערט צו פּרעדיגען אַסימילאַציע.

געוויס עס איז נישט געווען קיינער, וואָס זאָל אַזוי ענערגיש פערדאַמען און בעקעמפען דעם אַנטיסעמיטיזם, ווי לענין, אָבער אויך דעם צוועקמעסיגען קאַמף געגען אַנטיסעמיטיזם האָט ער געזעהן אין דער אויסמישונג פון יודען, און זייער אויפהערען צו עקזיסטירען ווי אַ בעזונדערע נאַציאָנאַליטעט.

(ווייטער מאָרגען).

אַ. גלאַנץ.

היטלעריזם און יודען

דער ענדעקישער פיהרער דער בעקאַנטער ראָמאַן דמאָווסקי דרוקט איצט אין „גאַזעטא וואַרשאַווסקאַ“ אַ רייה אַרטיקלען וועגען „היטלעריזם אַלס נאַציאָנאַלע בעוועגונג“. דער נעכטיגער אַרטיקעל איז געווידמעט די יודען. דמאָווסקי שרייבט צווי. אַנד. אין געגענזאַץ צום איטאַליענישען פאַשיזם האָט זיך די היטלערישע בעוועגונג געווענדעט מיט'ן פראָנט געגען די יודען. דאָס איז דערפאַר, ווייל איטאַליען איז נישט קיין פעריודישט לאַנד. די יודישע פראַגע איז אין איטאַליען קיינמאָל נישט אויפגעהויבען געוואָרען. ערשט נאָך דער מלחמה, ווען דער ציוניזם איז דערגאַנגען צו זיין גרויסער אינטערנאַציאָנאַלער ראָל, האָט מען זיך אין איטאַליען אָנגעהויבען צו בעאונרוהיגען. מ'האָט זיך אָנגעהויבען צו שטעלען די פראַגע, צי צוליב די שטרעבונגען פון יודענטום, קען אַ יוד בעטראַכט ווערען אַלס איטאַליענער. דאָס זענען אָבער געווען נאָר איינצעלנע שטימען.

דער פאַשיזם האָט נישט גערירט די יודען און מוסאָליני האָט זיך פון אָנהויב מיט זיי בענוצט אין זיינע רעגירונגען.

אַנ'אַנדער זאַך איז מיט דייטשלאַנד, וועלכע בעזיצט איצט פון 600 ביז 700 טויזענד יודען. צו דעם דאַרף מען נאָך צוגעבען פיל משומדים און קאָנפעסיאָנסלאָזע.

די יודען אין דייטשלאַנד לעבען, פערשטעהט זיך, אויסשליסליך אין די שטעט און זיי פערנעהמען אַ העכערע פּאָזיציע ווי די פוילישע יודען. אויסשליסענדיג די יודען, וואָס זענען געקומען פון מזרח, די אָרימערע און פינסטערע, קען מען זאָגען, אַז די דייטשע יודען געהערען צו די העכסטע קלאַסען פון דער בעפעלקערונג אין דער מלוכה.

כדי צו בעקומען אַ בעגריף וועגען גרויס פון פערמעגען, וואָס די יודען בעזיצען, איז נישט גענוג צו האָבען די סטאַטיסטיק פון יודישע באַנקירען, סוחרים און אינדוסטריעלער, נאָר מען מוז אויך האָבען די ציפערען וועגען דעם יודישען געהיימען אַקציען-קאַפּיטאַל, וועלכער איז גרעסער ווי דער דייטשער.

נישט קלענער איז די ראָל פון די יודען אין גייסטיגען לעבען פון דייטשלאַנד. די אוניווערזיטעט-קאַטעדרעס געפינען זיך אין יודישע הענד. די גרעסטע צייטונגען געהערען צו די יודען, דאָקטוירים, אַדוואָקאַטען, ליטעראַטען זענען יודען.

דמאָווסקי בעקלאָגט ווייטער די דייטשען, וואָס זיי זענען אַזוי שטאַרק בעוואָרפען געוואָרען מיט די יודען, אַז די דייטשען איז נאָך אין דער היינטיגער ערגער פון די פּאָלאַקען. צוליב דעם איז די הויפּט פראַגע פאַר אַ בעוועגונג, וואָס האָט זיך געשטעלט פאַרן ציל צו אָרגאַניזירען דאָס פאָלקס-לעבען — די יודישע פראַגע. די היטלעריסטען גערעכענען, אַז זיי האָבען קודם-כל צו פערדאַנקען די יודען, וואָס די מלחמה איז נישט פערענדיגט געוואָרען. ווייל סאָך איז געווען אַ ווערקצייג אין די הענד פון די יודען. און ער האָט טאַקע נישט דערלאָזען, אַז דאָס פיינדליכע מיליטער זאָל אַריינמאַרשירען קיין דייטשלאַנד, כדי די יודישע פערמעגענס אין דייטשלאַנד זאָלען נישט בעשעדיגט ווערען. אַ דאַנק דעם יודישען איינפלוס איז דייטשלאַנד אָפּגעהיטען געוואָרען פון אַ פולשטענדיגען פּאָגראָם, דערפאַר האָבען זיי איהר געשענקט אַ רעוואָלוציע, וועלכע האָט אומגעוואָרפען אַלע שטערונגען, וואָס האָבען געשיצט דייטשלאַנד פון פעריודישט ווערען. לאָיד דזשאָרדזש איז געווען אַ יודישער אַגענט, וועלכער האָט אַזוי געדרעהט, אַז די יודען אין דייטשלאַנד זאָל גאָרנישט געשעהען. אַזוי אַרום איז דייטשלאַנד כסדר פעריודישט געוואָרען און די יודען האָבען דאָרט געפיהרט די גאַנצע פּאָליטיק.

און פערשטעהט זיך, שרייבט דמאָווסקי, אַז צוזאַמען מיט'ן פאָרטשריט פון די יודען איז געוואַקסען די פיינדשאַפט צו זיי, מצד דער דייטשער בעפעלקערונג.

דער פּראָגראַם פון די היטלעריסטען בנוגע די יודען איז דעריבער פערשטענדליך. די יודען אַליין הויבען נישט אויף קיין גרויסען געשריי וועגען די עוולות פון די היטלעריסטען, ווייל זיי ווילען נישט, אַז דייטשלאַנד זאָל דיסקרעדיטירט ווערען אין דער וועלט.

ווען מען לייענט די דאָזיגע „חכמות“ פון אַלטען דמאָווסקי מוז מען קומען צו דער איבערצייגונג, אַז די עלטער מאַכט אויס מענש, דמאָווסקי ווייסט שוין באמת נישט, וואָס ער רעדט. כדי צו טרעפען די יודען, ווערט מען אַפילו גוטער ברודער מיט די היטלעריסטען, וועלכע זענען דאָך בידוע אַזעלכע „גוטע פריינד“ פון די פּאָלאַקען.

DR. MED. J. ŁUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודניאווא 9, טעל. 183-17

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער

אייגענע פּראַצאָווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: הקלאַטקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. א. וו.

נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג

קויפט ביי אונזערע אנאנסען-געבער

כדי צו זיין גליקליך
דארף אלץ געטון ווערען מיט א מאס

מען טאר נישט זיין א „צו-גוט“ ווייב. — מען טאר נישט פערלאנגען צופיל פון א מאן. — נישט צו קארג און נישט צו פערשווענדעריש

„מיין טייערע“, האט א קלוגע פרוי געזאגט צו איהר טאכטער, וועלכע האט געהאלטען ביי חתונה האבען, „דו ווילסט דאך אוודאי זיין א גוט ווייב, און ווילסט ריכטיג דערפילען די פליכטען, וואס דאס פערהייראטע לעבען וועט אויף דיר ארויפלייגען; טא, זיי וויסען, טאכטערשי, אז זיין א גוט ווייב און אזא, פון וועלכער דער מאן קוועלט אן און בענשט דעם טאג, ווען ער האט מיט איהר חתונה געהאט, אז זיין אזא ווייב איז איינער פון די שווערסטע זאכען אויף דער וועלט. און נישט שטענדיג פון די בעסטע בעצאהלטע. נאר דער סוד פון גליק. דער וועג צום ערפאלג אין דעם דאזיגען ליגט אין דעם גוט בעקאנטען שפריכווארט, אז אלץ דארף געטון ווערען מיט מאס.

„אז דו וועסט זיך ארומקוקען און גוט בעטראכטען דאס לעבען. וועסטו זעהן, אז די אורזאך פאר וואס אזויפיל פרויען פאלען נעבעך מיאוס דורך אין זייער הייראט, שטעקט אין דעם, וואס זיי כאפען אריבער די מאס. אלץ איז ביי זיי, אדער צופיל און צו שטארק, אדער צו ווענויג און צו שוואך. און דאס ברענגט דערצו, אז זייערע מעלות ווערען פערוואנדעלט אין חסרונות, אדער זיי ווערען גאר לויטער חסרונות אהן מעלות, און זייערע מענער האבען זיך אדער איבערגעגעסען מיט זייער ליבע, אדער זיי געהען אויס נאך א גוט ווארט, נאך א ליבען בליק, וועלכער עס פעהלט זיי אינדערהיים.

„איך וואלט דעריבער וועלען“, זאגט די קלוגע מוטער, „אוועקשטעלען עטליכע מייל-שטיינער אויפ'ן לאנגען וועג פון פערהייראטען לעבען, מייל-שטיינער, וואס זאלען דיר העלפען צו האלטען זיך אין מיטען פון וועג, וואס דאס איז דאס בעסטע און זיכערסטע און פערהיטען דיך פון אריינפאלען אין א גרוב אויף דער אדער יענער זייט.

„האב נישט דיין מאן צו שטארק ליב, און אויב דאס איז פאר דיר אבסאלוט אונמעגליך, לאז איהם כאטש נישט דערוויסען זיך וועגען דעם. דערלאז נישט, אז אין איהם זאל זיך בעפעסטיגען דער געדאנק, אז דו וועסט איהם פערגעטערען, וואס פאר א שווייגעריי ער זאל נישט אפטון און ווי ער זאל דיך נישט בעהאנדלען, לאז איהם פיהלען, אז ער דארף זיך אביסעל משריח זיין, כדי נישט צו פערליערען דיין ליבע. קיין שום מענש האלט נישט טייער, דאס, וואס קאסט איהם קיין מיה נישט, און וואס ער איז זיכער, ער קאן נישט פערליערען, ווען אפילו ער וואלט זיך ווי געסטארעט צו פערליערען.

„ושאלעווע איהם נישט דאס ביסעל חניפה, אבער פערלאנג עטליכע קאמפלימענטען פאר זיך אויך, און היט זיך קיינמאל נישט אראפצונידעריגען פון דעם פעדעסטאל, אויף וועלכען ער האט דיך אוועקגעשטעלט פאר דער חתונה. אויב א פרוי ווייזט, אז זי ערווארט נאך דער חתונה די זעלבע, אויפמערקזאמקייט, ווי פאר דער חתונה, קריגט זי עס. ביי די פראנצויזען איז דא א ווערטעל, אז אין ליבע איז איינער דער, וואס קושט און דער צווייטער, דער, וואס לאזט זיך קושען. זיי בעסער די געקושטע, איידער די, וואס קושט.

פון קלארא לעוויז

„זאל זיך ביי דיר נישט צו שטארק צושפילען דאס געפיהל פון אייגענטום, און אין גאנס ווילען, פרוב נישט ווייזען פאר מענשען, אז דו שפילסט די ערשטע פידעל און דיין מאן פאלגט דיך, ווי א שיק-יונגעל. זאלסט פאר דיין מאן קיינמאל נישט דערמאהנען דאס ווארט „פליכט“ אין פערבינדונג מיט הייראט. לאז איהם בעסער פיהלען, אז זיין פערהייראט מיט דיר איז א גליקליכע פריווילעגיע. אנשטאט אן'אומאנגענעהמע פליכט.

„אבער מאך אויך נישט קיין ראגאזשע פון זיך, אויף וועלכער יעדער מאן מעג טרעטען, ווייל ער וועט דיך דעמאלט בעהאנדלען ווי מיר בעהאנדלען א שמאטע. לאז איהם נישט מאכען א דינסט, א שקלאפין פון דיר, ווייל ער וועט דעמאלט קיין שום רעספעקט נישט האבען פאר דיר. זיי נישט איינע פון יענע פרויען, וואס זענען ווייב, און בלויז ווייב, ווייל דו וועסט איהם דעמאלט גרינג דערעסען ווערען און ער וועט נעהמען זוכען א געליבטע. אזא, וואס ער וועט זיך דארפען אנשטרענגען זי צו געפעלען און וואס וועט נישט אננעהמען פאר ליב אלץ, וואס ער טוט און וואס ער זאגט.

„פערלאנג נישט צופיל פון דיין מאן. ערווארט נישט, אז ער זאל צוליב דיר אויפגעבען אלע זיינע אלטע פריינד און בעקאנטע און זיינע פערוויילונגען. ערווארט נישט, אז ער זאל זיך נישט איבטערעסירען מיט קיין זאך אין לעבען, א חוץ מיט דיר. ערווארט נישט, אז ער זאל שטענדיג וועלען טון דאס, וואס דו ווילסט טון. פאדער נישט פון איהם קיין בעסערע מעבעל, בעסערע קליידער ווי ער איז אימשטאנד דיר צו געבען.

„אבער פערלאנג אויך נישט צו ווייניג פון דיין מאן. א פרוי קאן זיך אזוי לאנג מקריב זיין פאר איהר מאן ביז ער הויבט אן מיינען, אז דאס קומט איהם. אז זי האט גאר הנאה צו זיין א מארטירערין, אז זי האט גאר נישט קיין געוועהנליכע מענשליכע פערלאנגען, א פרוי קאן זיך אזוי צוגעוואוינען צו בלייבען שטענדיג אין דער היים ביז איהר מאן פאלט גאר קיינמאל נישט איין, אז ער דארף געהן מיט איהר, ווייזען זיך מיט איהר צווישען מענשען. זי קאן אזוי לאנג געהן אנגעטאן אין שמאטעס, ביז ער הערט זיך איין, אז עס ארט איהר נישט, אז עס איז איהר אלץ איינס יא, צו זיין לייטיש אנגעטאן אדער נישט. זעה זאלסט נישט אריינפאלען אין דעם טעות. פערלאנג נישט דאס טעלערעל פון הימעל, נאר גיב אכטונג אז דו זאלסט נישט געקריוודעט ווערען, אז דיר זאל אנקומען דער חלק, וואס דיין שותף אין לעבען איז דיר שולדיג.

„זיי א חבר, זיי דיין מאנס ווייב, פריינדין און געליבטע. נעהם אנטייל אין אלע זיינע אינטערעסען און פערוויילונגען.

„אבער האלט איהם נישט אויפ'ן שנירעל. זיי נישט איינע פון די ווייבער, אהן וועמען דער מאן טאר זיך קיינמאל קיין ריהר נישט טון. צווינג נישט דיין מאן, אז ער זאל דיך אומעטום, בוכשטעבליך אומעטום מיטנעהמען. זיי נישט איינע פון די ווייבער, וואס פערגיסען ביטערע טרעהרען און פיהלען זיך פערלאזען, ווען דער מאן פערברענגט אמאל אן'אוונט אהן איהר מיט זיינע חברים פערגיין איהם די פריינד, ווערכע ער האט; טו נישט טראכט, אז ער האט הנאה דורכצורעדען זיך וועגען מענערישע ענינים מיט מענער. פונקט ווי דו האסט חשק וועגען ווייבערשע זאכען צו רעדען מיט א פרוי.

„זיי שפארזאם, סטארע זיך, אויב נאר מעגליך, אפשפארען געלד פון דער הוצאה. עס וועט קומען א צייט, ווען דאס וועט דיין מאן גוט צו נוץ קומען. לעב אין די גרעניצען פון די מיטלען, וועלכע דו האסט, און מעהר ווי אלץ, היט אפ דעם מאן, אז ער זאל נישט אריינקריכען צוליב דיר אין חובות.

„אבער זיי נישט אזוי קארג, אז די זאלסט זיך טרייסלען איבער יעדען גראשען. ווער נישט מיאוס און אלט פאר דער צייט.

„זיי אנגענעהם און ליב און פריינדליך. זיי אזא, אז עס זאל זיין גרינג צו לעבען מיט דיר. אבער האלט נישט פאר דיין היילינען חוב צו האבען א זיסען שמייכעל פאר דיין מאן.

„געדענק, אז יעדע ווייב פערשרייבט אליין איהר פרייז אויפ'ן צעטעל און וואס העכער עס איז דער פרייז. וועלכען זי שטעלט אוועק, אלץ העכער ווערט זי געשאצט פון איהר מאן.

די קאטאסטראפע מיט'ן דייטשען דאמפער „שפרעבער“

בעת דער קאטאסטראפע זענען 5 מענשען אומגעקומען, 18 שווער פערוואונדעט און 22 לייכט.

דער פילאזאף קארל וועבער

צום 100-טען יאהרצייט

פאנטעליימאן ראמאנאוו

וועגען בר-המות

(סאוויעטישע הומארעסקע)

טעאפים, פון פאך א שטיינער-האקער איז אריבערגעגאנגען אין שטעטעלדיגען סאוויעט און מיט א מינע פון א פערדאגה'טען מענש געפרעגט:

— מ'זאגט, אז — מיט די באבעס האט מען שוין א סוף געמאכט?

— מיט וועלכע?

— א נו, מיט די פערהייראטע ווייבער...

— פונקט אין דער צייט זיך דערוואוסט... באך אין דער פערגאנגענער וואך. פאר די, וואס האבען חתונה געהאט ביים סאוויעט — קלאפא.

— וואס הייסט, דרייסיג יאהר לעב איך מיט מיין אלטער — האט ארייגעווארפען דער זדון — וואו זאל איך זי איצט אהינטון?

— וואו דו ווילסט, אבי זי זאל נישט זיין — האט געענטפערט מיטשקא רודי.

— און אז א פערדישער קאפ פערשטעהט נישט עפעס, דארף ער שווייגען — האט זיך אנגערופען א מיטגליד פון סאוויעט. — קיינער יאגט זיי נישט ארויס, נאר מען הייסט לעגען א שטעמפעל.

— וואו למשל, דעם שטעמפעל לעגען?

דער האט געקלערט און ערקלערט:

— א נו, וואו מען דארף...

— אבער, אבער... דארט שרייבט מען עפעס וועגען פריהערדיגע ווייבער, — האט געזאגט דער שטיינער-האקער.

— וואס צו די פריהערדיגע, אז נאר דאס, אז מען מעג גטן.

— פריהער האט מען דאך אויך געמעגט גטן?...

— פריהער, האסטו ברודערקע געמוזט נאך איהר קריכען א דריי יאהר און אויך מיט עדות, כדי זי צו כאפען אויף דער הייסער מינוט, און איצט נעהם גט, ווען די נשמה וויל נאר. עס איז גענוג אויפצושרייבען אויף א פאפיר די סיבות, און זי קאן אויך אוועקגעהן צוליב א שלעכטע בעהאנדלונג.

— נו, למשל, אז דו וועסט זי ארויסטרייבען.

— און וואס איז דאס ווייטער? טאר איך זי שוין נישט שלאגען אויך.

— דו האסט נישט אפילו קיין שום רעכט זי צו שעלטען.

— אפילו דאס אייגענע ווייב נישט? האבען גלייכצייטיג אויסגערופען עטליכע מאן.

— די, דורך גאט מיר בעשערטע? — האט א געשריי געטון פראכאר סטעפאניטש, וועלכער האט אין צערקווע פערטרעטען דעם דיאקאן.

— וואס כאפט איהר אייך אן אין גאט, — האט זיך אנגערופען אן'אויפגערעגטער דער זעלנער אדריושקא, וועלכער האט זיך עפעס געוואלט דערוויסען פון סאוויעט-מיטגליד. — אדער אויב, איך וויל זיך גט'ן, קאן איך אלס סיבה אנגעבען, אז כ'האב זי געשלאגען? — האט ער געפרעגט.

— דאס מוז זי געגען דיר אויפווייזען...

— זי?

— אוודאי.

— דאס איז עפעס מאדנע... אין וואס איז מיט'ן דלות, אז כ'האב זיך, למשל, מיט איהר געגט, און מיר האבען צוזאמען א קוה. ביי וועמען בלייבט די קוה?...

דער מיטגליד פון סאוויעט האט געשוויגען א לענגערע ווייל, צום סוף האט ער דעצידירט:

— אויב דו וועסט אויפווייזען, אז זי איז שולדיג — בלייבט זי ביי דיר.

— און וואס איז מיט דער צווייטער? — האט אדריושקא געפרעגט.

— סארא צווייטע ווייטער? האט א געשריי געטון דער דענערווירטער מיטגליד פון סאוויעט, שאקלענדיג מיט דער האנד אויפ'ן שטיינער-האקער, וועלכער האט זיך אויך צו איהם צוגעטשעפעט:

— רעדט העכער, מען הערט גארנישט.

און ער האט זיך איינגעטנייטשט, אויסציהענדיג דעם האלז צו אנדריושקאן, וועלכער איז געזעסען אויף דער הינטערשטער באנק.

— ס'געהט מיר וועגען דעם, אז כוועל חתונה האבען צום צווייטען מאל און דאס צווייטע ווייב וואס אקרה, וועמענס וועט זי זיין?

— שותפות, כל זמן איהר וועט לעבען בשלום... און... ס'פערשטעהט זיך, דער מאן איז דער קאפ פון הויז און פון אלעם.

— און אויב כ'וועל מיט דער אלטער מאכען א סוף, וועט איהר געבען חופה וקדושין צווייט א נייע?

— מיר גיבען נישט קיין חופה וקדושין. דערפאר גיט, מיר לעגען נאר ארויף דעם שטעמפעל.

— למשל, ווי אזוי? ביסט, ברודערקע, ארויס געשפרונגען פון געוועץ, און צוריק שוין נישט קיין ריהר? האבען אויסגערופען מיט אמאל עטליכע שטימען.

— פון סארא „געזעץ“ ווייטער? צייוויליע חופה וקדושין נעהם און לעב — האט געזאגט דער סאוויעט-מיטגליד.

— צייוויליע?! צייוויל האב איך חתונה כמעט יעדען טאג...

— האסט חתונה, אבער אהן א שטעמפעל... און אז אזא איינע האט א קוה, וואגסטו זי נישט צו ריהרען. אמערשטענס קריג א שטעמפעל, כערשטאגען.

— פערשטאנען... דעם קאפ קאן מען פערלירען, אזוי ווי אין א פינסטערען וואלד. זאל מיך גאט שטראפען.

— א סך מענשען ווערען געפייניגט, למשל. נעכטען האט דער סטאליאר פון דארף גענומען א גט מיט זיין אלטער... ס'האט אזש אנגענומען א רחמנות. זיי האבען געלעבט ווי מלאכים, לעך... כ'האב זיך אפילו צעוויינט.

— און ווי אזוי איז דאס ארויסגעקומען.

— ר'האט זיך געפונען א כלה, צוויי קיה האט זי געהאט, א פעלץ, אזש ליבליך, א נייעם, און א פופציג פוד גערסטען.

— צוויי קיה?

— יא.... די באבע איז נישט קשה'דיג, שעהן... א גראבע מארדע, און שטארק, אז זי וועט דעם טייוועל ביי די הערנער ארומדרעהען. פינף פודיגע זאק טראגט זי, און יע"ע. כאטש זי איז שווע... א גוטע, א געהארכזאמע, נאר א סך דארער. זיינע צוויי קיה און איהרע צוויי האט ער אהינגעפיהרט.

— מאמע היילינע...

— און צי וועט דאס זיך כאטש לאנג האלטען? — האט געפרעגט אנדריושקא.

— וואס?

— און מיט דעם דלות למשל?

— און א סך האסטו נאך איהר?

— נאך דער אלטער?

— ניין, נאך דער נייער.

— איין קוה, פופציג איילען ליינוואנט און 5 צעהן פונט צוקער.

— און וואס ר'האט זיך צוקריגט מיט דער אלטער, צו וואס?

— ניין, נאר זי איז דאר, ברויט באקט זי — קיין זעקעל מעהל קאן זי נישט אויפהויבען.

— דאס איז שוין עפעס אנדערש.

— די טעג איז איוואן אנדראנאוו צוריקגעקומען פון מיליטער. ער קוקט. ר'האט נישט — נישט קיין קוה, נישט קיין פעלץ און נישט אלעס וואס איז זיינס. ס'ווייב האט חתונה געהאט מיט אן'אנדערען און האט אלעס פון שטוב ארויסגענומען. איצט פראוועט ער זיך מיט איהר. ער האט געטראפען אין א פאר טעג ארום איהר נייעם מאן. „גיב מיר אפ — זאגט ער — די קוה מיט'ן פעלץ און זאלען אייך אלע רוחות נעהמען“. און דער זאגט איהם דערויף: „און מיר וואס וועט למשל איבערבלייבען“? — „וואס הייסט וואס? און דאס ווייב, איז למשל גארנישט“? — „און וואס מיינסטו — זאגט ער, — בחנם וואלט איך דיין ווייב גענומען, צו וואס? זי האט אפילו כוח נישט קיין שטיקעל ערד צו אקערן. נעהם דיר ס'ווייב, ווי דו ווילסט“. — כ'וועל דיר נישט אפגעבען, נישט די קוה און נישט דעם פעלץ. איצט, ווי אזוי דאס געריכט וועט פסק'נען, ס'קומט אויס זיך צו הענגען, צו וואס!....

— וועגען וואס שפארט איהר אייך אזוי — האט געפרעגט דער שמיד, וועלכער איז צוגעקומען.

— אט אזוי, וועגען קוה.

— וואס, זיי פגר'ען שוין ווייטער?

— וואו דארפען זיי ווייטער פגר'ען.... אט א זוי, וועגען גט'ען.

יודיש: אברהם זלאטניס.

רעכט און לעבן

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

וועגן איבערשאצן דאס פעסטגעשטעלטע גרונד=דירה-געלד

אין א גאנצע רייה לעצטענס אין היגען אורושאנד ראזיעמטשי פארגעקומענע פערהאנדלונ-גען וועגען פעסטשטעלען דאס גרונט דירה-געלד הויפטזעכליך פאר געוועלבער און אנדערע גע-שעפטס-לאקאלען, ווען מצד די לאקאטארען איז פארלאנגט געווארען אין הסכם מיט דער בעשטי-מונג פון פונקט 1, ארטיקעל 5 פון דעקרעט וועגען לאקאטארען-שוץ, אז ס'זאל גענומען ווערען פאר א מאדוס דער צושטאנד פון יוני 1914, האבען זיך די ווירטסלייט עקשנות'דיג אקעגענגע-שטעלט דעם דעומאנטען רעכטליך-בעגרינדעטען פארשלאג און דורכאויס פערלאנגט א בעדייטענדע העכערונג, ארויסרוקענדיג דעם ארגומענט, אז די בעטרעפענדע קווארטאלען זענען דורך דער צייט שטארק אויסגעבויט און געדיכטער בעפעלקערט געווארען, אז ס'זענען דארט ענטשטאנען נייע וויכטיגע צענטערען, פערלייגט געווארען טראמוואי-ליניעס א. א. וו.

נאכמעהר: ס'זענען אפילו אויך פערהאן נישט ווענינ ווירטסלייט, וועלכע פאדערען אויפ'ן סמך פון אזעלכע אויסגערעכענטע מאטיווען, אז מ'זאל איבערשאצען דאס שוין איינמאל פעסטגע-שטעלטע דירה-געלד פאר די פערדינגענע לאקאלען.

אין ביידע פאלען האבען נישט די טענות פון די ווירטסלייט קיין שום יורידישע און אויך נישט וועלכע ס'איז אנדערע בערעכטיגונג.

איבעריגענס וואלט נאך אפשר געקאנט זיין א רייד וועגען א הוספה פון דירה-געלד צוליב די אזוי גערופענע לאקאלע פערבעסערונגען, ווען די דאזיגע פערבעסערונגען וואלטען כאטש געווען א פועל יוצא פון הויזווירטס גוטוויליג-דורכגעפיהרטע קאסטבארע אינוועסטיציעס צום נוצען אדער בע-קוועמליכקייט פון די בעטרעפענדע לאקאטארען.

די לאקאלע אויסבעסערונגען אויף וועלכע די ווירטסלייט פעררופען זיך, זענען אבער א רע-זולטאט פון צייט-פארגעשריטענקייט, פון אביעקטי-ווע, אלענפאלס פון זייער ווילען אדער אומווילען אומאפהענגיגע, בעדינגונגען.

ווען מיר זאלען זיך אוועקשטעלען אויפ'ן שטאנדפונקט, אז אזעלכע לאקאלע פערבעסערונגען בערעכטיגען אנ'הוספה צום דירה געלד, וואלט מען דאס דירה-געלד געדארפען כסדר העכערען, ווייל מיט דער ענטוויקלונג פון דער קולטור האלטען זיך דאך די דאזיגע לאקאלע בעדינגונגען אין איין פערבעסערען.

מענליך, אז דאס וואלט אפשר געווען יושר-דיג, ווען צוזאמען מיט דער פערבעסערונג פון די לאקאלע בעדינגונגען, וואלט זיך אויך גלייכצייטיג פערבעסערט דער וואוילשטאנד און צאהל-פעהיגקייט פון דער בעפעלקערונג בכלל און פון געגעבענעם לאקאטאר בפרט.

בעווייזט דאך אבער די ווירקליכקייט א גראד פערקעהרטע ערשיינונג: די מאטעריעלע סיטואציע פון דער בעפעלקערונג האלט זיך כסדר אין איין פערערגערען, אזוי, אז די מאסען פער-ארימטע לאקאטארען אלארמירען די מאסגעבענדע קרייזען דורך דער פרעסע, מיטינגען, שטאט-ראטען און קהלות, אז דאס דירה-געלד זאל ווערען פער-קלענערט און מ'קאן זיין גאנץ זיכער, אז אויב די דאזיגע וועה-געשרייען וועלען נישט אויפהערען. נאר זיך מעהר אויסברייטערען און פערטיפען, וועט מען זיך טאקע סוף כל סוף מוזען צו זיי צוהערען.

איצט וועגען דער ריין יורידישער זייט פון בעריהרטען ענין: נישט דער דעקרעט וועגען לא-קאטארען-שוץ אדער די שפעטער-ערשיינענע נא-וועלען צו איהם און אויך נישט די מאסגעבענדע געריכטס-פראקטיק געבען נישט דעם מינדעסטען גרונט פאר א העכערונג פון דירה-געלד אין פער-גלייך מיט די פערהעלטענישען פון יוני 1914 צוליב אזוי גערופענע אויסערליכע פערבעסערונגען.

אמת, דער פונקט 2 ארט. 5 פון דעקרעט וועגען לאקאטארען-שוץ דערלויבט יא אנ'אפווייכונג פון די אנגעוויזענע פערהעלטענישען אבער נור אין דעם איינציגען פאל, ווען „דאס דאמאלדיגע דירה-געלד איז אפזיכטליך אויף די ספעציעלע בע-דינגונגען פון געגעבענעם בעציהונגס-אפמאך געווען בולט אויפגעשרויפט", מיט אנדערע ווערטער: אנ'-איבערשאצונג פון פעסטגעשטעלטען אין יוני 1914 דירה-געלד איז יא דערלאזבאר, ווען ס'גייט לטובת די לאקאטארן. אלזא נישט די ווירטסלייט פון לאגעווניצקע אדער די שכניתדיגע געסלעך—רעדעגדיג וועגן די לאדזער פערהעלטענישען — זענען נישט בע-רעכטיגט צו העכערן דאס דירה-געלד, ווייל ס'האט זיך געשאפען אין יענעם קווארטאל אנ'אויפלעבונג צוליב דער אויפגעבויטער אויטאבוסען-סטאציע; נישט די ווירטסלייט פון ארום באלוטער מארק, ווייל די טראמוואיען-סטאציעס זענען דארטהין אי-בערגעטראגען געווארען; נישט די ווירטסלייט פון פראנציסקאנער, קילינסקיעגא, זשעלאנא, בזשעזשי-נער און עהנליכע גאסען, ווייל ס'זענען דארט פער-לייגט געווארען טראמוואי-ליניעס און אויך נישט די ווירטסלייט פון ראקאטשינער און די ארומיגע גאסען צוליב דער ערעפענטער פראכט-באהן-סטאציע, נור גיכער זענער בערעכטיגט אונטערצונעהמען אנ'-אקציע וועגען איבערשאצען אדער צו פאדערן א פערקלענערונג פון גרונד-דירה-געלד די לאקאטארען פון געוועלבער ארום שענקיעוויטשא—קילינסקיעגא צוליב אוועקנעהמען די באהן-סטאציע, זגערזשער—צוליב איבערטראגען די סטאציע פון די צופאהר-טראמוואיען, פלאץ קאשטשעלני — צוליב בעזיי-טיגען די סטאציע פון די שטעטישע טראמוואיען א. א. וו.

טאקע נור אט אזעלכע פארגעקומענע ענדע-רונגען האט דער געזעצגעבער אין זין געהאט מיט'ן דערמאהנטען פארבעהאלט.

י. אינפעלד.

איינ'גע אויפקלערונגען
וועגן „אדראטשעניעם" פאר איינציגע שפייזער

לויטן ארטיקעל 64 פון אוסטאוו וועגן אל-געמיינע מיליטער-פליכט מוז די בקשה וועגן אנ'-אדראטשעניע דערלאנגט ווערען אין משך פון 14 טעג נאכן קוואליפיצירען די דינסטפעאיגקייט פון בעטרעפענדען פאבאראווע.

אויב א פאבאראווע איז אבער אפגעשיקט געווארען אין שפיטאל אויף אבסערוואציע און דארט פערבליבען איינינע טעג ביז ס'איז ארויס-געטראגען געווארען די דעציזיע בנוגע זיין דינסט-פעהיגקייט, רעכענט זיך אין אזא פאל דער אוי-בענדערמאנטער 14 טאגיקער פרעקלוזיע טערמין נישט פון טאג ווען ער איז געשטאנען פאר דער פאבאר-קאמיסיע, נאר פון טאג, ווען די דעציזיע איז ארויסגעטראגען געווארען.

ס'טרעפט פאלען, ווען א פאבאראווע האט אין געזעצטער פארגעשריבענעם טערמין נישט קיין רעכט אויף אנ'אדראטשעניע, אבער אין א צייט ארום ענדערען זיך זיינע פאמיליע-פערהעלטנישען אזוי, אז ער ווערט צו אזא הנחה יא שוין בערעכ-טיגט. צי האט דאן דער פאבאראווע צוליבן אפ-געפלאסענעם טערמין אנגעווארירען דאס רעכט אויף אנ'אדראטשעניע?

ניין! לויטן ציטירטען ארטיקעל קאן א פא-באראוון ערטיילט ווערען אנ'אדראטשעניע פון מי-ליטער-דינסט אויך אין דעם פאל, ווען ער איז גע-ווארען אנ'איינציגער שפייזער פון דער משפחה, אומאפהענגיק פון אפגעלאפענעם טערמין נאך דער דעציזיע פון דער פאבאר-קאמיסיע וועגן זיין דינסט-פעהיגקייט אבער נאר מיטן בעדינג ווען די בקשה וועגן אזא אדראטשעניע ווערט אריינגע-טראגען אין דער אנגעהעריגער סטאראסטווע אמ-שפעטסטען אין משך פון 4 וואכען נאכדעם ווי דער בערעכטיגטער פאמיליע-אומשטאנד איז אנטשטאנען (למשל: ווען דער אנדערער שפייזער איז געשטאר-בען אדער געווארען ארבייטס-אומפעהיג).

אלענפאלס דארף די דעציזיע וועגן דעם, צי די בקשה וועגן אנ'אדראטשעניע פאר אנ'איינ-ציגען שפייזער איז יא אנ'ערקענט געווארען אדער נישט, אומבעדינגט שריפטליך מיטגעטיילט ווערען דעם פעראינטערעסירטען פעטענט.

קוים איז די בקשה יא בעפרידיגט געווארען און דער בעטרעפענדער פאבאראווע איז דערווייל אריינגעצויגען געווארען אין אקטיווען דינסט (דאס דערלאנגען א בקשה אדער אפילו א רעקורס האלט דאך נישט אפ דאס אריינציען אין אקטיווען דינסט) ווערט די דעציזיע צוגעשיקט דורך דער פערמיט-לונג פון דער פ. ק. או. צו דער אייגענטליכער פארמאציע און דער בעטרעפענדער פאבאראווע מוז אין משך פון 3 טעג בעפרייט ווערען.

אויב ס'האנדעלט זיך וועגן א פאבאראווע, וואס איז שוין אלט 23 יאהר, קאן מען איהם בע-פרייען ערשט נאכדעם, ווי ער האט דורכגעמאכט די 5 חדשימדיגע רעקרוטסקע אויסבילדונג.

וואס שייך דער דאזיגער אויסבילדונג דארף אנגעוויזען ווערען, אז אין דעם פרט גילט נישט קיין אדראטשעניע און אז גערופען ווערען דארף מען דערויף אמשפעטסטען נאכן אפלויף פון 23 קאלענדאר יאהר.

דעסגלייכען מוז אויך בעמערקט ווערען, אז אויב א פאבאראווע האט געארבייט אויף איין און דעמזעלבען פאסטען אהן הפסקה מינדעסטענס 1 אהר, טאר מען איהם צוליב רופען אויף די דער-מאנטע 5 חדשים. איבונגען, אדער אין משך פון די דאזיגע איבונגען בשום אופן נישט קינדיגען.

י. א—ד

דעם צוגעזאגטען נדן האט ער נישט בעקומען
די רייצענדע כלה איז פערוואנדעלט געווארען נאך דער חופה אין א העסליכע מיאוסקייט — איצט וויל ער פערפיהרען א גט-פראצעס
(א מיאוסע מפלה פון אנ'אלטען חתן-בחור, א גליקען-זוכער)

אז מאניעק טשענסטאכאווער האט צום ערש-טען מאל געשויט די לאדזער פאנגע געניע ג., איז ער גלייך צוגעפאלען צום שידוך, ווי צו א גע-בראטענס.

און פאר וואס האט ער זיך דען נישט גע-אלט רייסען צו דער פארטיע, אז געשיינט האט איהר געטאקט פנימ'על, ווי די ליכטיגע זון אויפ'ן לויטערן הימעל, אז אין די ווייסע האלבע זעקע-לעך, אין קורצען קינדישען קליידעל מיט'ן אראפ-געלאזענעם לאנג-געפלאכטענעם צעפעל, האט זי אויסגעזעהן ווי א יונג שוועבענדיג מלאכל.

און וועגען נדן איז, דאכט זיך, אויך נישט געווען איבער וואס זיך צו עקשנ'ען. האט מען דאך מאניעק'ן אריינגעפיהרט אין א הויז — ממש א פאלאץ, אין א דירה — קעניגליכע סאלאנען, ווי אין אלע ווינקעלעך האט געגלאנצט מיט רייכ-קייט און רחבות'דיגקייט און אז דער מחותן אליין, דער מאגנאט הייסט עס, האט איהם פארגעלייגט גאנצע 10 לעבעדיגע טויזענטער דאלער, מיט א הערליכען אויסשטייער און קאמפארט איינגעאר-דענטע דירה.

האט ער טאקע לענגער נישט גע'חכמ'ט, שנעל צוגעפאטשט און אין א חודש ארום איז שוין ביי איהם געווען צומארגענס נאך דער חופה.

אין זעלבען טאג, זיצענדיג מיט'ן בני-בית און נאהענסטע קרובים פון ביידע צדדים ביים זאט-סערווירטען פריהשטיק, ווערט פלוצלינג דער שווער אנגעבלאזען ווי אנ'אינדיק, און אין א ביי-טאן ווענדעט ער זיך צום יונגען איידעם —

— מאניעק, וואס וועט זיין דער תכלית?

דער דאזיגער אזוי אומסגערעכטער „קבלת פנים" האט מאניעק'ן אין גאנצען צוטומעלט און נישט פערשטייענדיג, וואס אזוינס קומט דא פאר, האט ער איהם איבערגעפרעגט: —

— כ'פערשטיי נישט, וואס מיינט דען דער שווער דערמיט צו זאגען?

וואס איז דען דא נישט צו פערשטיין? כ'מיין גאר פראסט צו זאגען — האט זיך רוהיג דער אלטער, ווי א קאלטער גזלן געענטפערט, — האסט חתונה געהאט, גענומען זאל ווערען דאס ווייב און שוין געגאנגען!

— גוט, אבער וואוהין זאלען מיר גיין, אז קיין וואוינונג האבען מיר נישט, דאס געשעפט איז נאך נישט איינגעריכטעט און קיין גראשען נדן האבען מיר אויך נאך נישט בעקומען, פרובט מא-ניעק אפעלירען צום פערהארטעוועטען געוויסען פון זיין שווער.

וואס — שטעלט זיך אוועק דער שווער מעשה תקיף — אפשר ווארטסטו, אז איך זאל דיר דינגען א וואוינונג, איינגארדנען א געשעפט און אז נישט, וועסטו חת-בחיר נישט גיין צו דער חופה, געהערט א מעשה — צולאזט ער זיך ווייטער — נדן וויל ער גאר, אז איך זאל איהם אויפצייל'ען, ער שטייט דאך אויף דער היפאטעק! א ווייב איז איהם ווייניג, וואס איך האב איהם געגעבען?

קורץ פון פערגאנגענעם שמועס איז פאר מאניעק'ן געווארען גענוג קלאר, אז דער אלטער האט איהם געפיהרט אין באד אריין. אגב האט ער זיך אויך דערוויסט, או דער אלטער נ. איז גאר-נישט דער פאטער פון זיין ווייב געניע, נאר קוים א פעטער און זי איז ביי איהם געווען די גאנצע צייט נישט מעהר, ווי אנ'איינפאך דינסטמיידעל.

צוריקצודרעהען דעם דישעל איז אבער שוין געווען צו שפעט. מאניעק האט פון חרפה גע-קריצט מיט די ציינער און באין ברירה שלום גע-מאכט מיט זיין גורל.

פאר די עטליכע הונדערט זלאטעס, וואס איז איהם נאך לאנגע אמפערייען קוים געלונגען ארויס-צורייסען פון אלטען נ. האט זיך דאס פאר-פאלק געדינגען א שטיבעל, אריינגעשטעלט א ביסעל גראטעס און גערעכענט אנצוהייבען צו פיהרען אנ'ארים לעבען.

טרעפט זיך אבער א מעשה, אז מאניעק כאפט זיך אויף דעם אנדערן טאג אויף זיין אייגע-נעם שטרוי-זאק און ווארפט א בליק אויף זיין יונג שעהן ווייבעל, בעקומט ער א שווערען חלשות-אטאק:

פון ב'חנ'טען, געשניצטען, פרישען פנימ'על איהרען איז פלוצלונג געווארען אנ'אפגעריבענע געשטיפעלטע שמאטע, פון רייצענדען פיגור'ל — א פראסטער וויעכעטש און דאס גאנצע יונג-שווע-בענדיג מלאכ'ל האט זיך פערוואנדעלט איבער נאכט אין אנ'אלטע צעיורענע העסליכע קלעמפע.

ארויסגעוויזען האט זיך אט וואס: געניע איז געווען א פערזעסען און זעהר אפגעלאזען מיידעל. דעריבער האבען זיך איהרע טיפע 40-נער יאהרען גאר ברוח'ריג צולייגט איבער אלע ווינקעלעך פון איהר פנים. איהר רייכער פעטער האט גערן גע-וואלט דאס „פערלעגענע חמץ" אויסרוימען פון שטוב. האט ער צוגעזאגט חברה שדכנים א פעטען ביסען, האבען זיי דעם גליק-שידוך אונטערגעטרא-גען מאניעק'ן. גלייכצייטיג האבען זיי בעפוילען געניע'ס פיזיאנאמיע צוצופאסען צו זיין געשמאק. געניע איז דעריבער געווארען א טעגליכע אבא-נענטקע אין א היגען פערשענערונגס-קאבינעט. דארט האט מען טאקע זי אויפגעפרישט און גע-מאכט פון איהר א לייט. געהאלטען האט זי פאסאן ביז איבער דער חתונה. שפעטער האט זי שוין נישט געהאט קיין מעגליכקייט צו פערדעקען די בידע, האט זיך טאקע באלד דער גאנץ אפגע-בליאקעוועט און ס'איז געבליבען א מאזשגע.

די דאזיגע נייע ענטפלעקונג האט שוין אינ-גאנצען דערשלאגען מאניעק'ן. אט האט ער יאהרע-לאנג געהאלטען אין איין קלויבען שידוכים, געזוכט דווקא א שמאלץ-גרוב און אז דער קרן גופא זאל אויך זיין פימסענהאלץ אין פערזאן פון געניע נ. איז ער געווען זיכער, אז ר'האט ענדליך ביידע אידעאלען געפינען.

און דא פלוצלינג איין ענטוישונג נאך דער אנדערער. אמת די ערשטע ענטוישונג האט איהם אפילו שווערליכער געטראפען. פערשטעהט ער אבער, אז דערצו איז קיין עצה נישט פאראן. וואס שייך דער צווייטער ענטוישונג, וואלט ער אפילו פאר איהר אפשר מוחל געווען, איז ער אבער זיכער, אז זי גיט איהם א גענוגענדען רעכטליכען גרונד איינגאנצען פטור צו ווערען פון דער איינ געהאנדעלטער פרי.

שלאגט טאקע אפ מאניעק די טירען ביי אלע ادוואקאטען און בעט זיך, אז זיי זאלען דאך אויס-זוכען אין די קאדעקסען א פאראגראף אויפ'ן סמך פון וועלכען ר'זאל קאנען פערפיהרען און געווינען צוליב'ן אנגעוויזענעם טעם א גט-פראצעס.

ארגוס.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער רעבעז

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג י

14

תמוז תרצ"ב

יולי

זון-אויפגאנג 3.31
זון-אונטערגאנג 7.52

טאג=נאטיצעז

בעקוועהם, אבער נישט גערעכט

די יודישע קהלה-פערוואלטונג האט דעם בנין געמאכט פאר זיך זייער בעקוועם. די צייטן זענען שלעכט, די לאדזער יוד. בעפעלקערונג גייט אויס, פערליערט די פרנסה, מ'ווערט ארבייטסלאז, מ'ווערט רואינירט, מיט איין ווארט — מ'גייט אונטער.

האבען מיר שוין מיט לאנגע חדשים צוריק אויפמערקזאם געמאכט דערויף און אנגעוויזען, אז ס'איז נויטיג אונטערצונעהמען א גרעסערע הילפס-אקציע פאר די אלע הונגעריגע, ארבייטסלאזע און פרנסה'לאזע יודען. די יודישע קהלה האט זיך גלייך צוגעהערט צו דעם רוף פון דער יודישער עפענטליכקייט און מ'האט צונויפגערופען א קאמיטעט פון בלויז פיינע גבירים און אנגעזעהענע לייט, וועלכער דארף טראכטען ווי אזוי צו נעהמען געלד אויף אזא הילפס-אקציע. האט מען געטראכט און געטראכט און גארנישט אויסגעטראכט. די גבירים האבען זייערע טאשען נישט געוואלט עפענען און געבען. די קהלה האט אויך נישט געקענט געבען פון איהרע הכנסות, ווייל די קהלה-פערוואלטונג האט ערקלערט, אז זי האט א סאציאלע הילפס-קאמיסיע מיט א בעשטימטען בודזשעט אויף וואס די קהלה דארף זארגען. פון אנדערע קוועלען איז אויך נישט געווען צו נעהמען און יודען למדנים געבען זיך דאך אן עצה און ס'איז בעשלאסען געווארען אויף א „דעמאקראטישען" אופן צו בעשטייערן מיט א צוגאב-עטאט די צאהלער, כדי צו שאפען א ספעציעלען פאנד אויף דרינגענדער הילפס-אקציע.

מילא, זאל זיין אזוי, אבי מ'זאל עפיס קענען העלפען. האט מען געדולדיג אפגעווארט ביז ס'זענען געמאכט געווארען רשימות, ביז מ'האט בעשטייערט, בעשטעטיגט, אויסגעשיקט אויפפאדערונגען, דאס האט געדויערט זעהר לאנג ביז מיר האבען זיך שוין דערווארט די מינוט, ווען מ'האט שוין אנגעהויבען איינצוקאסירען דאס געלד.

דערווייל איז אלץ צוגעגאנגען בשתיקה מ'האט נישט צו וויסען געגעבען, אז מען פיהרט א ספעציעלע הילפס-אקציע פאר פרנסה'לאזע, ארבייטסלאזע און פערארימטע, נאר מ'האט שטילערהייט צונויפגערופען דעם געשאפענעם קאמיטעט, וועלכער האט אנגעהויבען צו בעטראכטען... די ביטעס פון דער סאציאלער הילפס-קאמיסיע, און מ'האט בעשלאסען קיין נייע ביטעס נישט אנצונעהמען, ביז ס'וועלען בעטראכט ווערען אלע בקשות, וואס האבען זיך אנגעזאמעלט אין דער סאציאלער הילפס-קאמיסיע.

און איצט בעקומען מיר אזא איינדרוק, אז די אקציע פון צוגאב-עטאט איז געמאכט געווארען, כדי צו פערלייכטערען דער קהלה אין איהרע שוועריקייטען. אז דער גאנצער קאמיטעט מיט דעם אויפטו פון צוגאב-עטאט איז געשאפען געווארען, כדי צו ענטלאסטען די סאציאלע הילפס-קאמיסיע פון די 500 ביטעס, וואס געפינען זיך דארט און מיט וועלכע זי האט זיך נישט געקענט קיין עצה געבען.

דער ענטפער, אז דאס זענען אויך ארימעלייט אזוי גוט ווי די, וואס וועלען זיך פריש ווענדען, האלט נישט אויס די מינדעסטע קריטיק, ווייל די דאזיגע ארימע לייט האט די סאציאלע הילפס-קאמיסיע בעדארפט ערלעדיגען אין די ראהמען פון איהר שטענדיגען ביודזשעט און איהרע מעגליכקייטען.

די יודישע בעפעלקערונג וויל און וועט בעצאהלען דעם צוגאב-עטאט, אבער אויף א גאנץ בעזונדערער אקציע, וועלכע זאל געפיהרט ווערען פאר די רואינירטע, פאר די פערארימטע, אבער נישט פאר די, וועלכע האבען דאס רעכט צו פאדערען פון דער סאציאלער הילפס-קאמיסיע הילף אין די ראהמען פון איהר ביודזשעט.

דאס ערלעדיגען די ביטעס פון דער סאציאלער הילפס-קאמיסיע פון די ספעציעלע געלדער הייסט קינסטליך העכערען דעם עטאט, אויף וואס קיינער האט דער קהלה קיין רעכט נישט געגעבען. דער ענין איז זעהר ערנסט פון יעדער הינזיכט און די קהלה-פערוואלטונג דארף איהם באלד אויפקלערען.

פון האנדעלס=געריכט

3 רעגולאציע-פארשלאגען פון לאדזער פירמעס בעשטעטיגט דורכ'ן אפעלאציע-געריכט אין ווארשא

די פירמע אברהם פיליפאוויסקי (פעטריק. 90) איז אין פעברואר פ. י. פערעפענטליכט געווארען אנ'אופאדלאשטש.

אויף דער לעצטער קרעדיטארען-פערזאמלונג, האט זי פארגעלעגט צו רעגולירען די חובות אויף 15 פראצ. הגם די קרעדיטארען האבען מסכים געווען צו דעם פארשלאג, האט אבער דאס געריכט דעם פארשלאג אפגעווארפען, צוליב וואס די פירמע האט אפעלירט צום אפעלאציע-געריכט אין ווארשא.

אויף דער לעצטער זיצונג, האט דאס אפעלאציע-געריכט אפגעווארפען די דעציזיע פון לאדזער געריכט, און דעם רעגולאציע-אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

די פירמע „דובסאן און פיינבערג" (פעטריק. 71) וועלכע האט דעם 23-טען דעצעמבער 1930 בעקומען א „נאדזור", האט אויף איינער פון די קרעדיטארען-פערזאמלונגען פארגעלעגט, אז זי איז גרייט צו בעצאהלען די חובות אין פולע 100 פראצ. נאר אהן צינזען, און אויסצאהלען ראטעס ווייז.

דאס קרייז-געריכט, נישט קוקענדיג אויף עטליכע געגנער, האט דעם פארשלאג בעשטעטיגט. אויך דאס אפעלאציע-געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

אויך די פירמע חיים וויינטרויב, וועלכע האט צוערשט בעקומען א „נאדזור", און שפעטער האט איהר דאס געריכט פערעפענטליכט אנ'אופאדלאשטש, האט דאס אפעלאציע-געריכט אויף דער זיצונג פון 31-טען מאי ד. י. אפגעווארפען די דעציזיע פון לאדזער געריכט, און דעם פון דער פירמע רעגולאציע-פארשלאג אויף 10 פראצענט בעשטעטיגט.

סקאנדאליעזע עקסמיסיע אויף יעראזאלימסקא 7

די אכזריות פון די ווירטסלייט גייט שוין אריבער יעדע גרעניץ, בעכטען האט דער הויזווירט פון יערוזאלימסקע 7 אויסגעפיהרט א סקאנדאליעזע עקסמיסיע.

אין דארטיגען הויז וואוינט שוין לאנגע יאהרען א יוד, אנ'ארעמאן, א שפולער מיט א ווייב און דריי קינדער, א געוויסער משה יאנאווסקי, איז דער דאזיגער יוד, אמת שולדיג געווען פאר דירה-געלד און דער ווירט פון הויז, ה' ראובן גערשענאוויטש האט נישט לאנג געווארט איינגעגעבען אין געריכט און בעקומען אנ'עקסמיסיע. דער ארימער יוד האט געוואוסט אז גערשאנאוויטש איז נישט פון די יודען, וועלכע זאלען האבען רחמנות און אז ער וועט זיך מוזען ארויסציהען, ער האט זיך דעריבער געדונגען א דירה אין א קעלער אויף פולנאצנא 26, אבער די דירה קען ערשט פערטיג ווערען אין א חודש ארום. יאנאווסקי האט דעריבער געבעטען דעם ווירט אז ער זאל אפווארטען מיט דער עקסמיסיע א חודש צייט און איהם געוואלט געבען הונדערט זלאטעס אויפ'ן פעלגענעם דירה-געלד. גערשאנאוויטש האט אבער נישט געוואלט און בעכטען איז ער געקומען מיט'ן קאמארניק און עטליכע שקצים און מ'האט דעם יוד'ס ביסעל ארימקייט ארויסגעווארפען אויפ'ן הויף.

צוזאמענפאהר פון די האנדעלס=קאמערן

וועגען דער נישט=קלאהרקייט אין דער נאוועלע פון אומזאץ-שטייער

אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס אין דער נאוועליזאציע פון אומזאץ-שטייער זענען דא נישט קלאהרקייטען, האט די לאדזער האנדעלס-קאמער זיך געווענדעט צו די ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס, אין וועלכער ס'ווערט אנגעוויזען אויף די שוין אנגענומענע שריט. די האנדעלס-קאמער פרעגט זיך גלייכצייטיג אן, צי ס'איז נויטיג נאך אנדערע אויפקלערונגען.

ווי מ'טיילט מיט, זאל וועגען דעם ענין צוזאמענגערופען ווערען א צוזאמענפאהר פון די האנדעלס-קאמערן.

דער דייטש פרובט זיך

וועגען סעקוועסטרירטע סחורה פון דער דייטשער פירמע „גינטער און וואגנער"

(2) מיט א צייט צוריק איז אין לאדז סעקוועסטרי'ט געווארען שרייב-מאטעריאלען פון א דאנציגער פירמע, וואס האט די סחורה בעצויגען פון דער דייטשער פירמע „גינטער און וואגנער".

לעצטענס האט די דערמאנטע פירמע מיטגעטיילט די לאדזער סוחרים, אז דער סעקוועסטער פון די סחורות איז אראפגענומען און זיי קענען זיך דערוועגען ווענדען צו דער מאכט.

ווי מ'אינפארמירט אונז, איז דער סעקוועסטער פון די דייטשע סחורה נישט אראפגענומען. דער סעקוועסטער איז אראפגענומען נאר פון די אויסלענדי'שע סחורה, וואס איז סעקוועסטרירט געווארען צוזאמען מיט דער דייטשער.

אפגעשאפט דעם ספעציעלן נאכט=טאריף אויף די טראמוואיעז

פון 18-טען ד. ח. א נאכט-בילעט נאר 25 גר.

(2) די דירעקציע פון דער טראמוואי-געזעלשאפט האט בעשלאסען אפצושאפען דעם ספעציעלען נאכט-טאריף אויף די טראמוואיען, ביז איצט האט א טראמוואי-בילעט פון 11 ביינאכט געקאסט 40 גר. מיט 15 גר. טייערער ווי ביז 11.

פון 18-טען ד.ח. אן, וועלען נאך 11 קאסטען די טראמוואי-בילעטען אזוי ווי בייטאג — 25 גר.

דער טאריף פון די פריהמארגען - בילעטען בלייבט דערזעלבער ווי ביז איצט — 15 גר.

—=):o:(=—

לאדזשער שטאט=טעאטער, ציגעל=גאס 27

יודיש דראמאטיש טעאטער אין פוילען

XVII יאר

ווילנער טרופע

דיר. מ. מזאה

היינט, דאנערשטאג, דעם 14-טען יולי, 7=טער גאסט-אויפטריט פון

זיגמונט טורקאוו

— אין —

„אנכל מאזעס"

3 אקטן מיט פראלאג (6 בילדער) פון שלום אש.

דראמאטיזירט: אידא קאמינסקא. רעזשי: ז. טורקאוו.

בילעטען פון 50 גר. אן צו בעקומען אין די שטאט-טעאטער-קאסעס: פון 1 ביז 3 נאכמ. אין באשטעל-קאסע (טראוגוטא 1, קאמעראל-טעאטער), פון 7 אווענט אין שטאט-טעאטער

היט אייך פון בויך=טיפוס!

פראפאגאנדע=אקציע פון געז. אמט אין לאדז

(אג) ווי אלע יאהר האט אויך היי-יאהר דער געזונדהייטס-אמט ביים מאגיסטראט פארגענומען א פראפאגאנדע-אקציע געגען דער מעגליכקייט פון דער פערשפרייטונג פון בויך-טיפוס.

די הויפט-אנווייזונגען זענען: נישט טרינקען קיין רוי-וואסער, נישט עסען נישט-אפגעשיילטע פרוכטען, וואשען זיך די הענד פארן עסען א.ד.גל.

ס'איז כדאי צו בעמערקען, אז זייט דער געזונדהייטס-אמט פיהרט די פראפאגאנדע-אקציע, האבען זיך די בויך-טיפוס-קראנקהייטען פערמינערט.

שטילערהייט האט מען געשמוגעלט זאפאלניטשקעס פון דייטשלאנד

(2) אין דער וואוינונג פון חיים שטילער (פאלודניאווא 30) איז בעת א רעוויזיע געפונען געווארען א גרויסער טראנספארט געשמוגעלטע „זאפאלניטשקעס" פון דייטשלאנד. דער גאנצער טראנספארט איז קאנפיסקירט געווארען.

פראטעסט=מיטינג פון די רעוויזיאניסטען

מאנטאג אווענד איז פארגעקומען אין לאקאל פון „ברית הצ"הר" א פראטעסט-מיטינג ארגאניזירט דורך די ארגאניזאציע „מזרחי" און „ברית הצ"הר" – געגען בעשלוס פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע צו ערטיילען סערטיפיקאטן די לינקע פועלי-ציון.

נאך די רעדעס פון די ה"ה בערקאל (הצ"הר), אסט (מזרחי), זאלץ (ביתר), ד"ר ש. פעלדמאן (מזרחי) און י. זאנדער (הצ"הר) איז אנגענומען געווארען א פראטעסט-רעזאלוציע.

היינט און פאלג. טעג!

ריהרענדע דראמע, פול מיט סענטימענטען, גרויסע ליבע און אפפערונג

די ליבעלעך פון א זינגעריך

אין די הויפט-ראלען: די פרימאדאנע פון דער ניו-יארקער אפערע GRACE MOORE ווי אויך דער בערימטער כאראקטער-שוישפילער ANDRE LAGUET.

אויסער'ן פראגראם: לאנד-אקטואליטעטען

הנחה-בילעטן גילטיג אהן בעגרענצונגען. דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט און געקיהלט. – אנהויב 5.30 נאכמ., שבת און זונטאג– 2.30 בייטאג.

די ווירטסלייט דארפעז זיך רעכענען מיט דער קריזיס-לאגע פון זייערע ארימע לאקאטארעז

עס מעהרען זיך אין דער לעצטער צייט פראָצעסען צווישען לאָקאַטאָרען און בעלי-בתים.

לאָקאַטאָרען, וואָס פלעגען לאַנגע יאָהרען צאָהלען דירה-געלד יעדען קוואַרטאַל מיט דער גרעסטער פּינקטליכקייט זענען אין די לעצטע צייטען געוואָרען שלעכטע צאָהלער.

מען בלייבט שולדיג פאַר חודש, צוויי דריי, דער בעל-הבית שווייגט נישט, ער מאָהנט און ווען עס העלפט נישט, ווען דער חוב ווערט נישט קלענער, טראָגט ער אַריין אַ קלאַגע אין געריכט.

עס הויבט זיך אָן אַ פּראָצעס, וואָס דויערט טיילמאָל לאַנגע יאָהרען, מען שטעלט אַדוואָקאַטען, מען מאַכט הוצאות, און צום סוף!?

צום סוף זעהען ביידע צדדים אַז עס געהט נישט ווייטער אַזוי, דער בעל-הבית ווערט ווייכער און — איז מסכים צו רעדוצירען די הויך פון דירה געלד!

דאָס דאַרף מען פאָדערען טאַקע פון אַלע בעלי-בתים.

דאָס דירה-געלד איז צו הויך און די היינט-מאַטעריעל גאַנץ צובראָכענע לאָקאַטאָרען-מאַסען זענען נישט בכוח אַזויפיל צו צאָהלען.

דערפון זנעהמען זיך אַלע די פּראָצעסען און דערפון נעהמען זיך די פערשידענע „דירה-טראַגעדיעס", וועגען וועלכע מען הערט אַזוי אָפט.

אַראָפּזעצען דאָס דירה-געלד! דאָס איז די לאָזונג וועלכע דאַרף אונטערגעכאַפּט ווערען פון אַלע.

מיר זענען נישט בכוח צו צאָהלען היינט דאָס-זעלבע דירה-געלד ווי מיט יאָהרען צוריק, די לאָקאַטאָרען-מאַסען זענען פאַראָרימט און זיי קאָנען נישט דערטראָגען די שווערע לאַסט, וואָס דריקט אויף זיי.

פיל בעלי-בתים האָבען פערשטאַנען, אַז עס קאָן אַזוי ווייטער נישט בלייבען און זיי האָבען אַליין מסכים געווען צו די פאָדערונגען פון די לאָקאַטאָרען. אין אַ טייל הייזער האָבען בעלי-בתים אַליין דורכגעפיהרט אַ רעדוקציע פון דירה-געלד מיט מעהר אָדער ווייניגער פּראָצענטער.

עס איז איבריגענס פערשטענדליך.

דעם בעל-הבית איז דאָך ליבער צו בעקומען אַ קלענער דירה-געלד איידער דאַרפען זיך לאַנגע יאָהרען פּראָצעסירען מיט די לאָקאַטאָרען און ערשט צום סוף טוהן דאָס, וואָס עס האָט געקאָנט געשעהן באַלד אין אָנהויב.

די גרויסע מעהרהייט בעלי בתים זענען אָבער מענשען מיט האַרטע הערצער.

בעסער וועלען זיי אַלץ פערלירען, בעסער וועלען זיי גאָרנישט נעהמען, אַבי נישט נאָכצולאָזען די גערעכטע פאָדערונגען פון די פעראָרימטע לאָקאַטאָרען.

געגען אָט די בעלי בתים מוז אויפגענומען ווערען אַ בשותפותדיגע אַקציע פון די לאָקאַטאָרען-מאַסען.

מען הערט וועגען מעמאָריאַלען, וואָס זענען איבערגעגעבען געוואָרען צו דער רעגירונג, אָבער ביז איצט האָבען מיר נישט געזעהען נאָך קיין שום שריט צו לינדערען די נויט פון די לאָקאַטאָרען-מאַסען.

די לאָקאַטאָרען מוזען דעריבער נעהמען זייער גורל אין די אייגענע הענד.

זאָלען די לאָקאַטאָרען פעראייניגען אויפנעהמען באָר די ריכטיגע איניציאַטיוו, זיי קאָנען זיכער זיין, דאָס די פעראָרימטע לאָקאַטאָרען-מאַסען וועלען זיין סאָלידאַריש אין קאַמף פאַר זייערע רעכט.

ג״ב.

לאדזער בערזע

4 פּראָצ. אינוועסטיציע	93,—
4 פּראָצ. דאָלאַרובקע	47,50
5 פּראָצ. קאָנווערסיגע	36,—
3 פּראָצ. בודאָוולאַנע	36,—
8 פּראָצ. וואַרשאַווער פאַנד-בריף	54.50
8 פּראָצ. לאָדזער פאַנד-בריף (נישט אָפּ.)	54,—
7 פּראָצ. סטאַביליזאַציע (אמע״.)	35,75
4 ½ א האלב פּראָצ. זשעמסקע	35,50
דאָלאַרען (נישט אָפיציעל	8,89
פונטען	31,50
פראַנקען	35,06
גאָלד-דאָלאַר	8,97
גאָלד-רובעל	4,76

קאטאסטראפע מיט א טראנספארט חזירים

דער סוחר איז שווער-פערוואונדעט געווארען

(2) אַ לאַסט - אויטאָ, וואָס האָט געפיהרט חזירים קיין לאָדז, האָט זיך ביים דאָרף ברזם איבערגעקעהרט. דער חזירים-סוחר דאָבראָווסקי איז שווער-פערוואונדעט געוואָרען און איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל. דריי פון די חזירים זענען דערהרגעט געוואָרען און די רעשט זענען צוקאַליעטשעט געוואָרען.

וואס שרייבט די פרעסע וועגן מרים קאראלאווא

„בווילא" (לעמבערג)

...מרים קאַראַלאָווא פיהרט אויס די הויפּט-ראָלע אין דעם גרויסען שלאַגער „מלכה'לע", אָפּערעטע אין 3 אַקטען פון וו. שומסקי. די ראָלע „מלכה'לע" פיהרט אויס מרים קאַראַלאָווא מיט אַזוי פיל חן און קונסט, אַז יעדער דאַרף דאָס אונבעדינגט זעהן. פול מיט טעמפּעראַמענט, בעזיצט אַ שעהנע שטימע, גלענצענדע טענצערין בעצויבערט זי דעם צושויער. סיי די פרעהליכע סצענעס און ווי אויך די סענטימענטאַלע ווערען דורך איהר אויפגעפיהרט פּרעכטיג. דעריבער איז קיין וואונדער נישט, דאָס אייערנעכטן אויף דער פּרעמיערע איז דאָס טעאַטער געווען איבערפולט און דאָס פובליקום האָט אויפגענומען די אַרטיסטען מיט רוישיגע אַפּלאָדיסמענטען און אַרויסגערופען אונאויפהערליך.

אלג. צייטונג (טשערנאָוויץ – רומעניען)

...מרים קאַראַלאָווא שפּילט אין דריי שפּראַכען – רוסיש, ענגליש און יודיש. אין אמעריקא האָבען גרויסע קריטיקער איהר פאָראויס געזאָגט אַ גרויסע קאַריערע, און דאָס האָט זיך בעשטעטיגט. מרים קאַראַלאָווא האָט ביי אונז געשפּילט אין שטאָט-טעאַטער די אָפּערעטע „איך האָב דיך ליב" און טראָץ דעם אונגינסטיגען וועטער איז דאָס טעאַטער געווען איבערפולט און דאָס פובליקום האָט פשוט געשטורעמט פון בעגייסטערונג.

20-יאהריג מעדעל פערסמט זיך אין איהר עלטערנ׳ס וואוינונג

(2) אין דער וואוינונג פון איהרע עלטערען (וואָלטשאַנסקאַ 228) האָט זיך פערסמט די צוואַנציג-יעהריגע יוזעפאַ קורבזיצקאַ.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"

פערבאַנד-טרופּע פון א.א.פ. אין פוילען. אָנפיהרונג: א. בעזמאַז.

סענסאַציאָנעלע שבת פּרעמיערע! שבת

צום ערשטען מאָל אין לאָדז!

גרויסע אַטראַקציאָנס = פּרעמיערע!

אוונד = פּרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל.

די גלענצענדע אָפּערעטען-שוישפּילערין

וועלכע האָט אַרויסגערופען מיט איהר גאַסטשפּילען אין לאָדז אַ געוואַלדיגע פעראינטערעסירונג

מרים קאראלאווא

וועט זיך בעווייזען אין דעם נייעסטען אַמעריקאַנער שלאַגער, דעם

בעקערס טעכטערל

קאָמישע אָפּערעטע אין 3 אַקטען פון קאַראַלאָווא און וואַגשאַל, מיט פיל הארציגע מעלאָדישע געזאַנג-נומערן קופּלעטען, דועטען, טערצעטען, קוואַרטעטען און אָריגינעלע טענץ

שבת, 4 נאָכמיטאָג (אונאָפּרופליך) צום לעצטען מאָל מיט מרים קאַראַלאָווא

מלכה'לע

פּרייזען ביימאָג פון 50 גר. ביז 1.60

פּרייזען ביימאָג פון 50 גר. ביז 1.60

צוליב די גרויסע פאָרבערייטונגען פון דער פּרעמיערע ווערט היינט און מאָרגען נישט געשפּילט

2 אויסוואורפען ווילען פערגוואלדיגען א מעדעל

כאפען זיי א ביטערען סוף

(2) אין טאָמאַשאָוו איז זיך נעכטען די 22-יעהריגע מאַריאַ סקאָטשילאַס אַרויס אונטער דער שטאָט אַביסעל אָפּקיהלען. אויפ׳ן וועג האָט זיך צו איהר צוגעטשעפּעט אַ בחור, באַלד איז אויסגעוואַקסען אַ צווייטער, און צוקומענדיג צו אַ וועלדעל, האָבען זיי מיט איהר גענומען רעדען „האַרבע דבורים". אַז דאָס מיידעל האָט געזאָגט לא, האָבען זיי זי גענומען מיט געוואַלד, דאָס מיידעל האָט גענומען רופען הילף.

אין דעם וועלדעל האָט זיך גראָד געפונען דער טאָמאַשאָווער איינוואוינער עדוואַרד וואַלישעווסקי, און צוזעהענדיג די גאַנצע סצענע, האָט ער צוויי מאָל אויסגעשאָסען פון אַ רעוואָלווער, צוליב וואָס די „העלדען" האָבען אָפּגעלאָזט זייער קרבן און אַנטלאָפען. וו. האָט זיי אָבער נאָכגעיאָגט און געכאַפּט. ס׳האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַז די צוויי „ענערגישע" בחורים זענען: יוזעף האַלעניאַק און וולאַדיסלאַוו פּאַיאַנק. ביידע פון טאָמאַשאָוו.

די לייט וועלען זיך איצט אָפּקיהלען אין דער טורמע.

בעשולדיגטער אין רויב-אנפאל אויף זאוואדזקא 20 בעפרייט

דער רויב-אנפאל בלייבט א רעטעניש

(2) דעם 22-סטען יאַנואַר ד.י. איז אין טויער אויף זאַוואַדזקאַ 20 אויסגעפיהרט געוואָרען אַ רויב אָנפאַל אויף דעם עקספּעדיציע-בעזיצער פון דער פירמע „ד. קופּפער און שותף", — יונה באַמזעצער, די באַנדיטען האָבען זייער קרבן אַריינגעשלעפּט אין דעם סטרוזשס וואוינונג און אונטער דראָהונג איהם צו דערשיסען, האָבען זיי ביי איהם צוגערויבט 1063 זלאָטעס.

צוליב דעם, וואָס ס׳איז געפאַלען אַ חשד, אַז דער סטרוזש איז געווען בעטייליגט אין דעם אָנפאַל, איז ער אַרעסטירט געוואָרען, און נעכטען איז דער סטרוזש אָפּאָטשינסקי געשטאַנען פאַר׳ן געריכט.

דאָס געריכט האָט דעם סטרוזש צוליב מאַנגעל אין בעווייזען, בעפרייט.

אַזוי אַרום איז דער דאָזיגער רויב-אָנפאַל געבליבען אַ רעטעניש.

ר. איזראעל

דאס בופעט-מיידעל

א סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

(68

— בעריש, וואָס איז מיט דיר געוואָרען? דו פיהרסט זיך אויף ווי אַ קליין קינד, מ׳קען מיט דיר מאָרנישט רעדען.

— אַזוי איז עס, איך בין געוואָרען עפּעס גאָר אַנ׳אַנדערער מענש, וואָס פאַראַ ראָל האָט ביי מיר געשפּילט אַנ׳אַרעסטאַנט? אַ מענש, וועלכער איז געזעסען אין טורמע, איך בין געווען אַזוי געוואוינט דערצו, אַז קיין שום זאַך, אַפילו די שרעקליכסטע האָט אויף מיר קיין שום איינדרוק נישט געקענט מאַכען, איך האָב צוגעהערט די שוידערליכסטע זאַכען, די אַכזריות׳דיגע פּייניגונגען פון מענשען, און אַפילו זיך נישט פערקרימט. און איצט בין איך געוואָרען ווי אַ מיידעל, ווי אַ יונג קינד, דאָס בילד געהט מיר נישט אַרויס פון קאָפּ, אַפילו, ווען איך מאַך צו די אויגען, זעה איך דעם בעוואַקסענעם, איינגעדאַרטען, בלייכען מענשען, וועלכער בעט רחמנות, מיטגעפיל....

מאַנקע האָט אַ מאַך געגעבען מיט דער האַנד און געפרעגט בערישען.

— וואָס האָסט דו איהם געשריבען אין דעם „גריפּס", וואָס דו האָסט איהם דערלאַנגט. ס׳איז דאָך זיכער, אַז ער האָט דאָס צעטעלע געלייענט.

— איך האָב עס געשריבען אויף יודיש און האָב איהם דאָרט אַנ׳עצה געגעבען, ווי אַזוי ער קען פון דער קאַרצער-שטוב ענטלויפען.

— און דו, פון וואַנען ווייסטו דאָס?

— מיר האָבען געזאָגט עטליכע גנבים, אַז דאָרט זענען געמאַכט אַלע פאָרבערייטונגען צו ענטלויפען. דאָרט איז שוין אויסגעהאַקט אַ לאָך ביז׳ן דאַך, אויף וועלכען מ׳קען זיך לייכט אַרויסבעקומען, ס׳האַנדעלט זיך נאָר וועגען אַז ער זאָל אַרויפבעקומען אַ שטריק, דורך וועלכען ער זאָל זיך קענען אַראָפּלאָזען אויף דער גאַס, דעמאָלט איז ער געראַטעוועט. איך האָב איהם אין דעם „גריפּס" אָנגעפרעגט, צי ער איז מסכים צו ענטלויפען, וועל איך איהם די שטריק, אָדער עפּעס אַנדערש שאַפען און אַרויפגעבען, אָבער איצט, ווי אַזוי וועל איך דאָס איצט קענען טון? אַלץ זעהט אויס איז פערפאַלען. אפשר, מאַנקע האָסט דו אַנ׳עצה, דו וועסט ראַטעווען נישט נאָר איהם, נאָר אויך מיך, איך בין אַ פערלוירענער מענש....

— ווי אַזוי וואָלסט דו איהם אַרויפגעגעבען עפּעס, דורך וועלכען ער וואָלט געקענט אַראָפּקומען פון פיר-שטאָקיגען בנין.

— איך האָב געשמועסט מיט „נח קאזאַק", וועלכער איז געזעסען מיט מיר אין איין קאַמער, ער קען די זאַכען זעהר גוט, ער האָט מיר דאָס אַלץ פערטייטשט און אויפגעקלערט, ער האָט מיר אויסגעוויזען, אַז דאָס ענטלויפען פון דאָרט איז אַ מעגליכע זאַך. דערווייל האָבען מיר אין דער קאַר׳ביר געפּלאָנטען אַ דינגע, אָהער פעסטע שטריק, דאָס קומט אָבער דערפון אַרויס, אַז פלוצלונג, אַזוי ווי מיט אַ כוונה האָט מען מיך אַרויסגענומען פון דער קאַמער.

— אויב אַזוי זאָל נח ערלעדיגען דאָס איבריגע דאָס, וואָס דו האָסט געוואָלט פערענדיגען זאָל ער טון און דער אַרעסטאַנט וועט דאָס איבריגע פאַר זיך טון.

— דאָס וועט אָבער פאַר מיר זיין נאָך ווייניג, איך מוז וויסען, ווען דער מאַן וועט ענטלויפען, כדי איך זאָל איהם דערגאָך זעהען, זיך דערוויסען ווער ער איז און זיך אינטערעסירען מיט זיין גורל.

— נישט אַנדערש, ווי דו ביזט משוגע געוואָרען בעריש. האָסט דיר עפּעס אַריינגענומען אין קאָפּ און דו ווילסט נישט פערלאָזען דעם געדאַנק, הגם אַז איך זאָל דיר מודה זיין דעם אמת, אינטערעסירט מיך דער ענין אויך מעהר, ווי ער האָט מיך געדאַרפט אינטערעסירען, אָבער ווי אַזוי טוען מיר דאָס, מיר לאָזען זיך אַריין אין אַ נייער אַוואַנטורע, פאַר וועלכער מיר קענען ווידער טייער בעצאָהלען.

— דאָס וועט מיך נישט אָפּהאַלטען צו טון דאָס, וואָס איך וויל.

— גוט, האָט מאַנקע זיך פלוצלונג ענטשלאָסען, איך וועל דיר העלפען מיט אַלץ, וואָס וועט נאָר מעגליך זיין. מיר איז סיי-ווי-סיי אַלץ איינס, אויב מיין איצטיגען לעבען זאָל זיך נישט וואָס שנעלער ענדערען, איז מיר קיין שום אונטערשיד נישט. וואָלט איך בעסער געוואָלט איבגאַנצען נישט לעבען.

דער זייגער איז שוין געווען זעקס. די זון, האָט ש׳ין פערגאָסען מיט איהרע זונען-שטראַהלען די דעכער פון דער גרויסער שטאָט. וועלכע האָט זיך שוין געוועקט צום לעבען, בעריש מיט מאַנקען זענען נאָך אַלץ געגאַנגען איבער די גאַסען און גערעדט וועגען דעמזעלבען ענין.

— בעריש, איך האָב בעשלאָסען זיך צו ווערדען וועגען אַ „ווידזעניע" מיט „נח קאזאַק", דאָרט וועל איך מיט איהם שוין איבערריידען אַלץ וואָס שייך דעם גאַנצען ענין. נאָכדעם וועל איך דיר דערצעהלען, וואָס איך האָב אויפגעטון. מאַנקע איז אַוועק זיך צושפּאַרען פאַר דער שווערער אַרבייט, וואָס האָט אויף איהר געוואַרט דורך דעם גאַנצען טאָג. בעריש האָט ווייטער געוואַנדערט איבער די גאַסען, אַ פערטראַכטער און פערזאָרגטער.

קאפיטעל 4

נע ונד

— צווישען וועמען געפין איך זיך? האָט דער אומבעקאַנטער געזאָגט מיט אַ שוואַכער הייזעריגער שטים.

— האָט נישט קיין מורא, האָט בעריש געענטפערט, איהר געפינט זיך צווישען פריינד, בערוהיגט אייך, פריינד.

דער אומבעקאַנטער, וועלכער האָט זיך געפינען אין אַ האַלב פינסטערען צימער, צוזאַמען מיט בעריש און מאַנקע האָט זיך מיט אַ ווילדען בליק אַרומגעקוקט אין יעדען ווינקעל, ער האָט געציטערט ווי אין פיבער און אַרויסגעגעבען פון זיך טענער נישט ווי פון אַ נאָרמאַלען מענשען, נאָר ווי פון עפּעס אַ חיה אָדער אַ משוגענעם... ער האָט אויסגעזעהען ווי די הויט וואָלט אַרויפגעצויגען געוואָרען דירעקט אויף זיינע ביינער, אויסגעדאַרט, ווילד בעוואַקסען, בלויז די פאָר גרויסע שוואַרצע אויגען האָבען אַרויסגעבליצט פון זיין קאַלך-בלייכען פנים.

— האָט מען מיך צוריק געכאַפּט נאָך מיין ענטלויפען, האָט ער געפרעגט.

— בעריש האָט דעם אומבעקאַנטען געהאַלטען פאַר די הענד און געענטפערט:

— ניין, איהר זענט פריי, בערוהיגט אייך, נאָר, און דאַן וועלען מיר וועגען אַלץ רעדען.

(פאָרטזעצונג קומט).

אויף דער זומער-קאלאניע פון „טאז"

שטיל, בעשיידען, אהן בעזונדערן טומעל, ווערט דורכן „טאז" אנגעפיהרט די אזוי נוצליכע אינסטיטוציע. שוין דאס אויסערליכע אויסזעהן פון די קינדער-קאלאניע אין קזשיזשובע איבערראשט אנגענעהם יעדען בעזוכער.

די קאלאניע געפונט זיך אין א פראכטפולער שיינע טרוקענער געגענד ארומגערינגעלט מיט א פראכטפולען גרויסען סאסנאווען וואלד. אויף דעםברייטען פלאץ געפינען זיך פיער פאוויליאנען ווי עס האלטען זיך אויף במשך פון 4 סעזאנען, ביז 900 קינדער א בעקוועמע ווירטשאפטליכע איינריכטונג, עלעקטריש-בעלייכטונג, אייגענע וואסער-לייטונג, לופטיגע פערגלאזטע ווארענדעס. א זעהר רייכע ביבליאטעק מיט יודישע, פוילישע, העברעאישע און דייטשע ביכער, די מיהזאמע אנגעשטרענגטע אבער פרוכטבארע ארביים וואס ווערט ביי די שווערסטע בעדינגונגען אנגעפיהרט מצד'ן „טאז" זעהט מען ערשט דייטליכער ביים בעקענען זיך נענטער מיט דעם אינערליכען לעבען פון קינדער אויף די קאלאניע.

די 5 מאהל טעגליכע נארמאלע נארהאפטיגע און קרעפטיגע בעשפייזונג, ווירקט זעהר גוט אויף די קינדער, וואס כמעט אלע האבען עס נישט אין דער היים ביי זייערע ארבייטסלאזע-עלטערן. עס שוידערט אויף ביז גאר בעת מען הערט די שמועסען וואס די שוואכע קינדער מיט די בלאסע דארע איינגעפאלענע באקלעך. און מירע, האלב אויסגעלאשענע אויגען פיהרען צווישען זיך ביים אנקומען אויף די קאלאניע.

אט דערצעהלט א 7-יעהריג קינד זיין קאלעגע: „איך עס און טרינק דא, און אין דער היים, אויף באלוט, א קליין ענג דושנע שטיבעל ליגט מיין ליבע מוטער שוין א לענגערע צייט קראנק. אלע אין שטוב הונגערן, דער טאטע האט שוין זייט צוויי יאהר קיין זלאטי פערדינט.

און איך האב אינגאנצען נישט קיין מאמע — דערצעהלט א צווייט קינד — מיין גרעסט פערגעניגען וואלט געווען כ'זאל קענען מיין טאטען א שטיקעל ברויט אהיימשיקען.

וועגען הונגער, עלענדער גויט, פיין און צער פון דאגות פרנסה, איז די קאנווע אויף וועלכע

(פון א בעזוך)

עס פיהרען געשפרעכען פינף און זעקס יעהריגע קינדערלעך. אבער נאך עטליכע טעג זיין אין דער קאלאניע, איינלעבענדיג זיך מיט די לעהרערינס — וועמען עס קומט באמת, א פריידיגע לויב און אויפריכטיגע דאנקבארקייט פאר זייערע איבערמענשליכע אנשטרענגענדע ארבייט — פיהלען זיך די קינדער מונטערער, פרייער, היימיש און לוסטיג.

די גרעסטע בעדייטונג פאר'ן געזונד פון די קינדער איז דאס צוויי מאל טעגליכע לאנגע שפאצירען אין דעם גרויסען סאסנאווען וואלד מיט דעם טרוקענעם ווייסען זאמד, אונטער די אויפזיכט פון די לעהרערינס קומען פאר אינטימע שמועסען איבער נאטור-וויסענשאפט, די קינדער הערען זיך צו מיט'ן גרעסטען אינטערעס. א לענגערע צייט פערברענגען זיי ביי פערשידענארטיגע קינדער-פערוויילונגען, גרופען-שפילערייען און עס איז טאקע א גרויס נחת צוצוקוקען ווי א גרעסערע גרופע קינדער — מיט דער ערלויבניש פון דאקטאר — ליגען האלב-נאקעט אין דעם הייסען זאמד, אונטער דער זון.

די קינדער רעקרוטירען זיך פון די פאוושעכנע שולען, יודיש-וועלטליכע שולען, תלמוד-תורות און ציוניסטישע שולען, די קינדער פון די יודיש-וועלטליכע שולען בענוצען זיך מעהר מיט דער ביבליאטעק און גיבען פיל צייט אן ביים לעזען די מאדערנע און קלאסישע ליטעראטור.

אין אלגעמיין לעבען די קינדער צווישען זיך גוט, איז דעריבער פערשטענדליך וואס אין דורכשניט נעמען די קינדער אויף זיך ביז ענדע סעזאן פון 2 ביז 5 קילא.

ביים א היים פאהרען זעהען די קינדער אויסגעצייכענט אויס זענען פיזיש קרעפטיג.

די הייטערע שטימונג ווערט נאר צייטענווייז געשטערט, וואס זייענדיג גרייט צום אפפאהרען א היים ווארפען די קינדערלעך טערבענקטע בליקען אויפן בעקוועמען שלאף זאל וואו יעדעס קינד האט פאר זיך א זויבער, ציכטיג-בעטעל, און זיך דערמאנענדיג די קליינע, ענגע דירה, ביי

סאטע מאמע הויבען זיי אינסטינקטיוו אן זינגען דאס טרויעריגע לידעל פון אברהם רייזען: א געזונד זאלבע אכט און בעטען נאר צוויי, עס קומט אן די נאכט, וואו שלאפען דאן זיי? דריי מיט דער מאמען און דריי מיט דעם טאטען, העגטלעך און פיסלעך, זיי ליגען צוזאמען.

די בחנ'טע און ליב שטיפערישע שלמה'לעך, און מרים'לעך, רחל'עך און הערשעלעך, לאזען אבער באלד אפהילכען איבער'ן פרייען פעלד, זייער פרייליכען מארש און געזעגנונגס-ליד.

זעהר נוצליך איז אויך דאס מאדערן-איינגעריכטעטע איזאלאציאנס-הויז.

דאס אויסהאלטען יעדען זומער פיער פארטיעס קינדער, איז פעריבינדען מיט קאלאסאלע אויסגאבען, צוליב די ברייטע און פערצווייגטע ארבייט וואס „טאז" פיהרט אויפ'ן געביט פון זומער קאלאניעס פאר קינדער, האט זי בעקומען נארמאלע סובסידיעס פון מלוכהשע און קאמונאלע איינריכטונגען, צוליב דעם דויערענדיגען קריזיס, זענען די ביודושעטען פון די דערמאנטע ארגאנען פאר געזעלשאפטליכע איינריכטונגען שטארק געקירצט געווארען, דערונטער אויך די פאזיציע פאר „טאז". אויב אבער דער דעפיציט פון פערגאנגענעם יאהר איז געדעקט געווארען דורך די וועכענטליכע בייטראג-אבצאהלונגען פון די „ליעטניקעס" איז אבער צוליב די שוואכע פרעקווענץ דעם הייגטיגען זומער, אויך די לעצטע הכנסה-קוואלען שטארק איינגעשרומפען געווארען. ליגט דעריבער א דאפעלטען חוב און א הייליגע פליכט אויף די זומער-געסט, וואס וואוינען אין אנדזשעיאוו, אנדרעספאל, ווישניאווע גורא, סטרוזשעוו, קראשעוו, הולאנקע. וואס דעקען טאג-טעגליך די קאלאסאלע פערדינסטען פון „טאז", אז זיי זאלען די קינדער-קאלאניע אין דער ברייטסטער מאס אונטערשטיצען.

ש. ב.—קי.

געלד אין קור-ערטער

שיקט נישט אין געוועהנליכע בריף!

(2) פון דער הויפט-פאסט מאכט מען אויפמערקזאם אז דאס איבערשיקען געלד אויף די קור-ערטער, זאל געהען אויף געלד-בריף אנווייזונגען דורך פ.ק.א. כדי אזוי ארום צו פערמיידען מיספערשטענדנישען.

א שפאציר'ל קיין רודע-פאביאניץ

קאסט א רונדיגע סומע פון 1000 זל.

(2) אויפ'ן רודע-פאביאניצער טראמוואי האבען גנבים ארויסגענומען ביי אלפרעד זיסמאן א פארטפעל מיט טויזענד זל. געלד און וועקסלען.

זיסמאן האט וועגען דעם מיטגעטיילט דער פאליציי.

אויטאמאביל-פירמע פאר'ן געריכט

די מעשה מיט דעם אויטא פערפאהרט צום פראקוראר

(2) אין געריכט איז נעכטען פארגעקומען א פראצעס געגען דער ליקווידירטער אויטאמאבילען-פירמע „זיגמונד דמאווסקי און שותף", וועלכע איז אנגעקלאגט געווארען פון מרדכי הערש באמס, ביי וועמען די פירמע האט אויף א נישט-גערעכטליכען וועג צוגענומען דעם אויטא, פאר וועלכען באמס האט בעצאהלט.

דער ענין איז איבערגעשיקט געווארען צו דער פראקוראטור.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) קאפראווסקי (נאוואמיעסקא 15), טראוואווסקי (בזשעזשינער 56), ראזענבלום (שרודמיעסקא 12), בארטאשעווסקי (פעטריק. 95), קלופטא (קאנטנא 54), טשינסקי (ראקאטשינער 53).

טעקסטיל-שטרייק אין ביאליסטאק

נאך 10 וואכען נעכטען געווארען פערענדיגט

(2) דער ביאליסטאקער טעקסטיל-שטרייק, וואס דויערט שוין פון 5-טען מאי אן, איז נעכטען געווארען פערענדיגט. די פראפעסיאנעלע פעראיינען האבען אונטערגעשריבען א'ן אפמאך, לויט וועלכען די ארבייטער לוינען ווערען רעדוצירט פון 5 ביז 14 פראצ.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, זענען שוין נעכטען איניגע פאבריקען געווען טעטיג. די רעשט פאבריקען וועלען היינט געלאזט ווערען אין גאנג.

איין איינציגע פליג קאן מיט זיך ארומטראגען 6 מיליאן קראנקע באצילען

אז עס קומט דער זומער, דארף דער מענש אנהויבען פיהרען מלחמה מיט דער הויז-פליג.

עס איז שוין איצט בעוואוסט, אז נישט די גרויסע שטוב-חיות, נאר דווקא די קליינינקע, די אינזעקטען זענען דער אומגליק אין שטוב, זיי ברענגען אריין פערשידענע קראנקהייטען, און מער פון איטליכס בעשעפעניש איז דערויף די פליג די גרעסטער בריה. די וויסענשאפט האט שוין פעסטגעשטעלט, אז די פליג טראגט מיט זיך דרייסיג פערשידענע חולאת'ן פארן מענשען.

איצט ווייס מען, אז כאטש די פליג איז אזא קליין בעשעפעניש, פונדעסטוועגען טראגט זי מיט זיך גאנצע 6 מיליאנען מיקראבען. די פיסלעך פון א פליג זענען בעדעקט מיט א סך דינענקע האר, וואו עס קאנען זיך האלטען די שעדליכע מיקראבען. און ווען א פליג שפאצירט ארום מיט איהרע פיסלעך אויפ'ן עסען, וואס קומט אריין צום מענשען, ווערט דער מענש פון דעם עסענווארג פערגיפטעט, אנגעשטעקט.

דערצו זענען נאך די פליגען גרויסע מזיקים אויף צו קינדלען. א געוועהנליכע פליג לייגט 600 אייעלעך יעדע 40 אדער 60 טעג. מען האט אויסגערעכענט, אז איין פליג קען אין א זומער-צייט ארויסברענגען אזוי פיל קינדערלעך, אז זיי זאלען לויפען אין זעכצען ציפערען, און ווען מען זאל זיי אלעמען צונויפפרעסען אינאיינעם, וואלט מען בעדארפט האבען פאר זייערטוועגען א פלאץ פון זיבען ביליאן פוס. עס איז נאך א גליק, וואס נישט פון אלע אייעלעך קומען ארויס פליגען.

וויסענשאפטלער האבען אויסגערעכענט, אז די הויז-פליג איז די אורזאך פון 50,000 טויטפאלען יעדען יאהר.

ערשט מיט איין דור צוריק האט מען נישט געוואוסט בעשטימט וואספארע צרות די מענשען שטעהען זיך אויס פון דער שטוב-פליג און וויפיל מענשען די פליג ברענגט אום יעדען יאהר.

עס זענען דא אזעלכע פליגען, וואס קאנען אפפליהען פיר מייל א שעה.

איהר זעהט אפטמאל אין שטאט גרויסע פליגען. דאס זענען דארפישע. און ווי די שטאטישע ווערט אויך די גרויסע דארפישע פליג געבוירן אין שמוץ, אין מיסט און אין אפפאל. פון געבורט אן, הייסט עס, ברענגט זי מיט זיך טויט און פערניכטונג. און דער מענש דארף זיך פאר איהר היטען, איבערהויפט אצינד, אין די זומער-חדשים.

קליינע אנאנסען

אין „נייעם פאלקסבלאט"

זענען א גוט און ביליג מיטעל

צו שטעלן זיך אין פערבינדונג מיט די פעראינטערעסירטע!

ווער עס וויל: 1) געפינען א לאקאטאר אדער א סובלאקאטאר

2) געפינען א וואוינונג אדער אנ'ענצעל צימער

3) געפינען אנ'ארבייטער, אנ'אנגעשטעלטען

4) פערקויפען א הויז אדער א געגענשטאנד

5) קויפען עפעס געלעגענהייטליך

6) בעקומען א פאסטען —

זאל אויפגעבען א קליינע אנאנס אין „נ' פאלקסבלאט"

היינט צום 7 מאל „ראספוטין" מיט בערטא גערסטען

אין „סקאלא"-טעאטער

היינט ווערט געשפילט „ראספוטין" צום 7 מאל, מיט בערטא גערסטען און ערשטקלאסיקען אנסאמבל אין „סקאלא"-טעאטער.

גרויסער ערפאלג פון „אנקל מאזעס" ביי דער ווילנער טרופע

דיר. מ. מואה

די פארשטעלונג פון דער ווילנער טרופע אין שטאטישען טעאטער (אנקל מאזעס" מיטן גאסטשפיל פון זיגמונט טורקאוו) געהען כסדר מיט גרויס ערפאלג. דאס פובליקום נעמט אויף די פארשטעלונגען מיט דער גרעסטער אנערקענונג און בעגייסטערונג.

היינט דאנערשטאג ווערט געשפילט „אנקל מאזעס" צום 7-טען מאהל צו פאפולערע פרייזען.

פון רעווי-טעאטער „גאנג"

אין גארטען „סקאלא"

אין דעם שעהנעם גארטען „סקאלא" שרודמיעסקא 17 שפילט יעצט דער אויסגעצייכענטער רעווי-אנסאמבל מיט די בעקאנטע ארטיסטען ק. מאסלאווא, נ. נאטאמסקא, ע. רעדען, ה. ווראבלעווסקי און וול. סאדאווסקי. ה. ווראבלעווסקי ווערט אויספיהרען יודישע לידער. דער איצטיגער פראגראם א. נ. „פאבאר אויף שוויגערס" האט גרויס בייפאל ביים עולם, וואס אפלאדירט שטארק אלע נומערן.

די שבת'דיגע פרעמיערע פון „בעקער'ס טעכטער'ל"

אין פילהארמאניע מיט מרים קאראלאווא

שבת ווערט אין פילהארמאניע אויפגעפיהרט דורך מרים קאראלאווא א גאנץ נייע אפערעטע „דער בעקער'ס טעכטער'ל".

הנחה-בילעטען אויף די פארשטעלונגען פון ווילנער טרופע

פאר מיטגלידער פון פראפ. פעראיינען

דער קולטור-אמט פון די פראפ. פעראיינען אנראדאווא 9 האט זיך פערשטענדיגט מיט דער ווילנער טרופע וועגען הנחות אויף די פארשטעלונגען אין שטאטישען טעאטער פאר די מיטגלידער פון קולטור-אמט.

ראדיא-פראגראם

דאנערשטאג, דעם 14 יולי

11,58 צייט-סיגנאל, טעגליכער פרעסע-איבערזיכט, 12,40 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט, 12,45 גראמאפאן-פליטען, 3,25 גראמאפאן-פליטען, 4,35 קאמוניקאט פאר פישער און שוומער, 4 40 איבערזיכט איבער די נייעסטע אויסגאבען, 5 גאכמיטאג-קאנצערט, 6 רעפעראט, 6,20 טאנץ-מוזיק, 7,15 עקאשירענעס, 7,35 ראדיא-פרעסע, 7,45 קאמוניקאט פון די לאדזער האנדעלס-קאמער, רעפערטואר פון די טעאטערן, 8 קאנצערט פון פראנצויזישער מוזיק, 9,20 „יאפאלעאנ'ס זוהן" לויט יאן מילעווסקי, 9,50 פרעסע-בעריכט, 9,55 קאמוניקאט פאר לופטפליה-קאמוניקאציע, 10,00 טאנץ-מוזיק, 10,40 ספארט-ידיעות, 10.50 טאנץ מוזיק.

אויסלאנד

6,30 שטראסבורג—אפערע, 8 בוקארעשט-סימפ. קאנצערט, 8.30 מיילאנד-אפערע, 9 בערלין—פארלעזונג, 9,20 מאנאכיום — סימפאנישער קאנצערט.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אוירען, נאז, האלז- און לונגען-קראנקהייטען

11-טען ליסטאפאד 9

(קאנסטאנטינער), טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען פון 10—12 און 5—7. נעהמט אויך אן אין רעטשניצע זגערושער 17 פון 10—12.

שייטלען מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען צו ביליגע פרייזען

ביי פרוי ב. פארזשוצקא, קאמיעננא 5

2-טער הויף, לינקס. 2-טער שטאק.

קויפט נור פון די 1-טע קוועלע

גרויסער אויסוואהל

שפאצירוואגענס

אייזן - ניקעל-

בעטען

מאטראצען

ספרענזינאווע „Patent"

ווישמאטשקעס אמעריקאנער

צו בעקומען אין פאבריקס-לאגער

„DOBROPOL", Łódź

Piotrkowska 73 (אין הויף)

SANATORJUM „PALACE"

פאר דערוואקסענע און קינדער

אין כעלמי (הינטער לאדז)

נעמט אן אלעראַרט קראנקע און רעקאנוואלעסצענטן.

אויפזיכט פון דאקטוירים-ספעציאליסטן.

היל-בעדער. מאראסטן צו זון-לופט-בעדער הערנדערס פאר לונגשטקעס. היל- און אטעם-גימנאסטיק. טעניס-שפיל און אנדערע פערגעניגנגען. — לויפענד וואסער אין די צימערן, שעהנע געגענד אין סאסנאווע וואלד.

אידעאלע אבראָה-בעדינגונגען.

Dyrektor

Dr. RAKOWSKI. 3057

א ווארשאווער

צושניידער

זוכט א פאסטען צו קאנפעקציע, ווי אויך די בעסטע בעשעפטיגונג. צו דעריווען זיך פעטער-נאס 9, פראנט, אין געוועלב.

4274

בעמיש-

באקטעריאלאגישע

לאבאראטאריע

פון מאגיסטער

ב. שאץ

פיעטריקאווער 37

פראנט, 2 שטאק.

אנאליזען פון קאל, אורין

לייכעך און אנד.

מעסיגע פרייזן.

אכטונג, ה"ה גנבים!

איך בעט די ה"ה גנבים, וואס האבען מיר צוגענגב'עט דינסטאג אוונט די וואליזקע מיט זאכען אויף דער ציגעל-גאס, בעט איך די ה"ה גנבים רחמנות צו האבען אויף מיר און דאס געלד זיך צו האלטען, נור די זאכען מיר אבצושיקען אין אדמ. פון „נייעם פאלקסבלאט". דיסקרעציע געזיכערט.

יעדער איינציגער

האט זיך אי-

בערציינגט,

אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו

צאהלט די העכסטע פרייזען

א.ווילצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

ENGLISH

פאראנפאנגער און פארט-געשריטענע. קאנווערסא-ציע, ליטעראטור

ערטיילט א פעהיגער פע-דאגאג. — אפערטען אין אדמיניסטר. פאר "Mir"

געגען שוויים פון פיס!

גענען אדציסקעס! נוצט נור דעם שוין זייט 25 יאהר בעוואוסטן פראשעק און פלאסטער „ראדיקאל" פרייז 30 גר: א שאכטעל מיט א זופעל 50 גראשן. היט אייך פאר פארש. נאכמאכונגען, וועלכע ברענגען קיין נוצען, נור שאדען די פיס און אייער געזונד, אויך פלין „ראדיקאל" געגען וואנצען, גאראנטירט אויף א גאנצען זומער. פרייז פון א פלעשעל 70 גר.

אלעס צו בעקומען ביים צייטונגס-פערקויפער וועלנאראזש, אלט-שטאדט 1, אויך ביים צייטונגס-פערקויפער פ נ ח ס וו ע ל נ א ר ו ש, פיעטריקאווער 34 (רוג צעגעלניאנא).

3610

שייטלען

— מיט —

פאריזער שרינדען

ווי אויך

פערטיגע שייטלען

ווערען פערשפקלאכיג און רעיעל אויסגעארבייט

און אנדולאציע

צו ביליגע פרייזן

ביי קערש,

סקווערא ווא 15.

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט

אגראדאווא 10, טעל, 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריז-

אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. ריימלער-קוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבער קינד ד"ר מעד. י. פאלאהאוו

כירורגישע אבטיילונגפון ד"ר מעד. ס. קאנטאר.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאפ און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרעהען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל געגענע היל-באנדאזשען אויסגעצייכענט נאך דורך גרויסע פראפעסארן מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר דאקטאר בראכוירען ער בעזונדערער זיכער דעם שהערצען און נעפעהר-ליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייזונגען מיט היל-נארכעטען און שפא-ראמען פאר פערקרומטע פוס און פלאט-פוס. ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע געגענע פיס און הענד, גומענע זאקען, פאר די נרעסטע קראנקע ערטער. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע פרייען פון די קראנקע איז אונבע-דינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארן: פראפ. ד"ר בראנט, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיפראנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטען דאנק פאר דעם היל-ארטאפעד שון נארסקא, וואס עס האט פערלענט מיין 18-יעהריגער טאכטער דער ה' ד"ר. י. ראפאפארט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 מיין טאכטער איז געווען קראנק אויף פערקרימונג פון קרייץ-ביין.

פישעל ווילדמאן.

Palma-Patent

— — די — —

בעוואוסטע פעלד-בעטן

„Palma-Patent"

וואס זענען אלעמען בעקאנט מיט זייער פראקטישקייט און דויערהאפטיגקייט

מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר

ווי אויך לעזשאקעס, פעלד-בעטלעך און פעלד-בענקלעך

מאטראצען געבעטע שאטקאווע, קאנאדיסקע

קאזעטקעס, טאפטשאנעם

בעקומט מען נור אין דער בעקאנטער פאבריק

לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 113-85.

הורט דעטייל

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען

א געוועלב אוועקצוגעבען פון זאפארט אויף גלובנא 54. — צו ערפאהרען ביי קראנזילבער, גלובנא 56.

4264

א בעקוועהם ארט צו שלאפען פאר 2 אנ-שטענדיגע יונגעלייט איז אבצוגעבען. צו ערפאהרען פאמארסקא 14, קווער אפיצינע 2 שט. לאסקי.

פרייע פאסטענס

א קוואליפיצירטע פערקויפערין פון דער שיך-בראנזשע איז נויטיג ביי ל. יאאב, נאוואמיעסקא 5

2 וועש-נייהערינס מיט מאשינען קענען בע-קומען ביי מיר אנ'ארט צו ארבייטען. שרוד-מיעסקא 58, פאבריקאנט.

4298

א שוסטער-געזעלען צו בעשטעלטע ארבייט מיט עסען און שלאפען. קען זיך מעלדען קילינסקיעגא 163, פראנט, אין געוועלב.

קויף און פערקויף

א פרישע ספר תורה פון 26 צאל, אין גוטען צושטאנד, פרייזווירדיג צו פערקויפען. צו ערפאהרן פאמארסקא 14, פראנט, 2. שט. וו. 5–4.

2 מאשינען אין גוטען צושטאנד פאר א צאהן-טעכניקער ביליג צו פערקויפען. צו ערפאהרען זגערזשער 51, אין פראנט-געוועלב.

4292

א טריקאטאזש-שפול-מאשין פון 12 ביז 20 שפינדעל, אויך א מאטאר פון $1\frac{1}{2}$ פערד ווערט געזוכט. צו ערפאהרען טעל. 183-95 פון 5–8 אוו.

AMBULATORJUM WENEROLOGICZNE

przy lecznicy ZGIERSKIEJ 17

נעהמט אן טעגליך ספעצ. ארצט

Dr. H. ROZANER

פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען,

מענער-שוועכע פון 1–2 בייטאג.

וויכטיג פאר שטייער-צאהלער!

בוכפיהרונג גיט שטייער-הנחות!

בוכפיהרונג שיצט געגען צו הויכער אויסמעסטונג פון די שטייערן. ווער עס וויל איינפיהרען ביי זיך א ראציאנעלע און ריכטיגע בוכפיהרונג, וואס ענט-שפרעכט דער פאדערונג פון רעכט און אויסטאוו, זאל זיך ווענדען צו דער ביורא „POLJUS"

אבטיילונג פון בוכהאלטעריע-עצות

לאדז, פיעטריקאווער 82, טעל. 184-39.

א הייל-אנשטאלט

פאר אוירען, נאז, האלז

און אטעם-קראנקהייטען

פון Dr. Z. RAKOWSKI

אין כעלמי (הינטער לאדז)

נעהמט אן אגמעלדונגען אויף צו זיין און אפעראציע, הילף. — פיזיקאלישע היילונג, הייל-בעדער, זון-לופט-בעדער, הייל- און אטעם-גימנאסטיק.

צו ערפאהרען אויפ'ן ארט אדער 11 ליסטאפאד 9 טעל. 127-81

1868

Dr. med. Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-

און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעהמט אן פון 8–11 פריה און פון 5–9 אוונט,

זונטאג פון 10–1.

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע - פרייזען.

Dr. med. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אוונט

זונטאג און יום-טובים פון 9 – 1 בייטאג.

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זגיערזשער 17,

טעלעפאן 116-33

ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען

ד"ר גאלדשטיין-פאלאק, ד"ר יוסטמאן, ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציעגע, ד"ר ראקאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רוזשאנער, ד"ר ווייגבערג, ד"ר סטופעל.

צאהן-ארצט גראדזיענטשיק-קאראשיאווא

ווי אויך וויזיטען אין שטאט.

רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע און ערצט. יכע אנאליזען.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארם.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען

אויטאגענישע שווייסונגען

מעטאל-בעארבייטונגען

שלאסעריי-ארבייטען

מאשינען - טיילען

פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

(רוג זאכאדניא

פישצעס

פאר

גראמישע אנשטאלטען

לרוקצרייען און טערלאגען

עמפפעהלט

די איינציגע אידישע ציקאגראפיע אין לאדז

104

„געצלויקס"

טעל.: 241-24

ציקאגראפיע

Dr. med. W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134-72

נעהמט אן פון $2\frac{1}{2}$ – 4 און פון 7 – 8 אוונט

א לאנגיעהריגער

מיליטער-בעאמטער

שרייבט ערלעדיגט אין אלע מיליטער-זאכען

ספעציאליסט אין שרייבען פון ביטעס פאר

איינציגע שפייזערס

מאן

פעטריקאווער 10

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלן א היים. אויף דער פראווינץ ... א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. ...

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółka z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brunstowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. [illegible]

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", [illegible]